

**DE PRACHT
VAN EIGEN KRACHT**

**WERKGROEP EIGEN KRACHT
3 DECEMBER 2014**

VOORWOORD

De pracht van eigen kracht

De handen op elkaar krijgen, elkaar de hand reiken, de handen ineens slaan, hand in hand kameraden, de handen uit de mouwen steken zijn zo maar een paar uitdrukkingen die van toepassing zijn op mevrouw Johnson. Mevrouw Johnson is een zeer inspirerende vrijwilliger die tijdens een interactieve bijeenkomst met inwoners en gemeente op 20 februari 2014 in wijkgebouw De Spil honderduit vertelde over haar vrijwilligerswerk.

Het voorbeeld van eigen kracht en sociale cohesie in één ofwel de pracht van eigen kracht; het voorbeeld waar wij als gemeente SWF en Littenseradiel naar op zoek zijn. We hebben dit soort vrijwilligers namelijk hard nodig om de extra taken die we er als gemeente volgend jaar bij krijgen (wonen, werken, inkomen, opvoeden en gezondheid) goed uit te kunnen voeren. In 2014 is hiervoor de koers uitgezet waarbij de koersnota "Veerkracht in het Sociale Domein" als kompas fungeert.

SWF anno 2026

Inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers, aanspreekpunten, verenigingen, organisaties, gebiedsteams en gemeente weten elkaar blindelings te vinden en een kompas is niet meer nodig.

De inwoners van SWF varen zoveel mogelijk op eigen kracht. Ze lossen de problemen die op hun afkomen in principe zelf op. Familie, burens, vrienden en vrijwilligers springen bij als dit nodig is en wanneer ondersteuning ontbreekt, is er het gebiedsteam dat uitkomst biedt.

SAMENVATTING

In 2015 komen er op het gebied van zorg, werk en jeugd extra taken op ons af. De nieuwe wetten die hier aan ten grondslag liggen zijn de Wmo, de participatiewet en de Jeugdwet. Er verandert het nodige voor al onze inwoners maar vooral voor de mantelzorgers en vrijwilligers. Eind 2013 is de werkgroep “Eigen Kracht” in het leven geroepen die plannen van aanpak heeft opgesteld ter ondersteuning van de mantelzorgers en vrijwilligers (initiatieven).

De notitie “De Pracht van Eigen Kracht” is een theoretische onderlegger en naslagwerk (met conclusies en aanbevelingen) en vormt voor een groot deel de basis van de opgeleverde producten. Producten die niet ‘af’ zijn maar ‘geandewei’ verder ontwikkeld en gepolijst moeten worden. Dit kunnen we niet alleen maar doen we **Mei-inoar**.

Het uitgangspunt is dat ‘onze’ inwoners in principe zelf verantwoordelijk zijn voor het vinden van oplossingen voor vragen/problemen waarmee ze worden geconfronteerd. Dit gebeurt nu ook al voor een groot deel door zelfredzaamheid (eigen kracht) en samen-redzaamheid (sociale cohesie). Als gevolg van de extra taken is het van groot belang deze kwaliteiten van de inwoners -waar nodig- verder aan te scherpen ofwel **de eigen kracht van de inwoners te stimuleren en de sociale cohesie te versterken**. De notitie “De Pracht van Eigen Kracht” geeft antwoord op de vraag hoe we dit willen realiseren. Uitgangspunt is de koersnota “Veerkracht in het Sociale Domein” en het betreffende beleidsplan. Op basis hiervan hebben we hebben gekozen voor de volgende 6 invalshoeken:

1. Literatuuronderzoek.
2. Onderzoek naar eigen kracht /sociale cohesie van onze inwoners (Mei-inoar bijeenkomsten).
3. Digitalisering.
4. Aanspreekpunten.
5. Mantelzorgers.
6. Vrijwilligers.

Dit levert -naast een aantal conclusies en aanbevelingen- de volgende producten op:

- Een notitie “De Pracht van Eigen Kracht” (inclusief verschil in aanpak stad en platteland).
- Een Sociale Kaart (per gebiedsteam).
- Een Sociale Index (per gebiedsteam).
- Een Plan van Aanpak ondersteuning mantelzorgers.
- Een Plan van Aanpak ondersteuning vrijwilligers (initiatieven).

Hoofdstuk 1 (de inleiding) geeft in woord en beeld aan hoe de opdracht tot stand is gekomen, de samenhang met andere pijlers uit de koersnota “Veerkracht in het Sociaal Domein” en het betreffende beleidsplan.

Hoofdstuk 2 vormt het theoretisch kader met allereerst de definities van de verschillende begrippen. Ook wordt er vanuit 4 invalshoeken een antwoord gegeven op de vraag hoe we de eigen kracht en sociale cohesie van onze inwoners -indien nodig- kunnen versterken. De invalshoeken zijn: digitalisering, verbindingen/verbinders, vrijwilligers/mantelzorgers en een nieuwe rol van de gemeente op basis van 9 vuistregels. De invalshoek mantelzorgers/vrijwilligers is in 2 aparte (maar wel samenhangende) plannen van aanpak uitgewerkt.

Hoofdstuk 3 vormt het praktisch kader met allereerst de bevindingen van de relevante pilots die liepen of nog lopen. Bevindingen die zijn meegenomen om tot juiste conclusies en aanbevelingen te komen. Details hiervan zijn terug te vinden in bijlage 2.

Een belangrijke conclusie is dat het opbouwwerk een belangrijke rol moet gaan spelen in het nieuwe werken met gebiedsteams. Ook wordt ingegaan op organisaties, (overleg)structuren en andere zaken die een rol spelen m.b.t. de eigen kracht en sociale cohesie.

Hoofdstuk 4 gaat in op de verschillen tussen stad en platteland en of er voor de ondersteuning ook verschil in aanpak nodig is. De conclusie is dat er in principe geen verschil in aanpak (nodig) is in de ondersteuning van eigen kracht, sociale cohesie en vrijwilligers (initiatieven) in stad en platteland. Echter wel in de intensiteit van de aanpak. In de steden moet er intensiever en vaker ondersteuning worden geboden om hetzelfde resultaat te bereiken. Dit heeft alles te maken met het feit dat men elkaar in de steden vaak minder goed kent dan in de dorpen.

M.b.t. de grotere dorpen nabij de stad en kleine, afgelegen dorpen is een nuancering op zijn plaats. Hier zet een significant hoger aantal inwoners zich in dan in steden. Dit komt vooral doordat men elkaar graag vanuit georganiseerde informele hulp helpt, dit wordt ook wel modern nabuurschap genoemd. In steden is dit in mindere mate aanwezig en inwoners zien meer belemmeringen om burens en stadsgenoten zomaar te helpen.

Hoofdstuk 5 gaat nader in op de Sociale Kaart en wel de borging en het tijdspad. MEE Nederland speelt hierin een belangrijke rol. We liften mee met de Sociale Kaart van MEE Nederland. Ook komt het belang van aanspreekpunten aan bod, de rol die ze gaan spelen in de SK en in het verlengde hiervan dat ze als aanspreekpunt fungeren voor de gebiedsteams als dit nodig mocht zijn. In verschillende bijeenkomsten met inwoners is aangegeven dat aanspreekpunt de lading beter dekt dan de aanvankelijke benaming sleutelfiguur. De werving van aanspreekpunten gebeurt in samenspraak met de adviesraden. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan leden van sportverenigingen, ouderenbonden, kerken, vrijwilligersorganisaties, wijkverenigingen en dorpsbelangen. In Littenseradiel heeft de dorpencoördinator via alle dorpsbelangen een aantal aanspreekpunten benaderd. Dit betrof een pilot. Tot slot worden in dit hoofdstuk de algemene voorzieningen en de Sociale Index kort aangestipt.

Hoofdstuk 6 belicht de meerwaarde van preventie en (vroeg)signalering. De belangrijkste conclusies zijn dat er in onze gemeente(n) genoeg gebeurt op het gebied van preventie en signalering maar dat het totaaloverzicht van wat er *precies* gebeurt, wanneer en door wie nog ontbreekt nog. Ook 'moeten' buurtsportcoaches -samen met de dorpen- en wijkcoördinatoren, het opbouwwerk, het jongerenwerk, het ouderenwerk- een belangrijke rol krijgen in het opbouwen van netwerken met vrijwilligers (organisaties) waarbij korte lijnen en regelmatig overleg met de gebiedsteams zeer aan te bevelen is.

Hoofdstuk 7 geeft schematisch inzicht welke subsidies en geldstromen direct of indirect van belang zijn voor het versterken van de eigen kracht en sociale cohesie.

Hoofdstuk 8 geeft een totaaloverzicht van alle conclusies en aanbevelingen. Onderstaande bullits zijn van groot belang zijn voor het opzetten en ondersteunen van vrijwilligersinitiatieven en dus voor de gebiedsteams, opbouwwerkers, buurtsportcoaches en dorpen- en wijkcoördinatoren.

- Focus niet te snel of niet alleen op individuele burgers, gebruik schakelorganisaties: vergeet georganiseerd vrijwilligerswerk, mantelzorgsteunpunten, vrijwilligerscentrale en brede overleggen niet.
- Maak gebruik van netwerken/structuren die er liggen; sluit hier bij aan.
- Speel in op het enthousiasme van de inwoners en zoek het gemeenschappelijk belang.
- Het is niet zinvol te investeren in de eigen kracht van inwoners als ze niet willen.
- Richt je vooral op het versterken van de sociale cohesie; ga mee met de kracht die al ontwikkeld is en neem individuen hier in mee.
- Probeer bestaande netwerken uit te breiden.
- Denk out of de box: bij de brandweer zitten heel veel vrijwilligers (vormen hecht netwerk!)

- Kietel initiatieven met kleine subsidies onder het mom: als je iets van de burger wilt moet je daar ook wat voor teruggeven.
- Als een initiatief onverhoopt niet van de grond komt, forceer dan niet.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van enthousiaste aanspreekpunten; sluit aan bij 't enthousiasme.
- Regel per gebiedsteam ontmoetingen tussen/met aanspreekpunten op een bepaald gebied/op een bepaald lokaal probleem: nodig naast professionals ook vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties uit.
- Snij thematiek aan die aansluit bij wat er leeft onder de inwoners.
- Richt je op verenigingen, vrijwillige brandweer, kerken, jeugdketen, ouderenbonden enzovoort.
- Vrijwilligers zijn kwetsbaar. Investeren in ondersteuning is aan te bevelen.
- Werven van vrijwilligers kost veel tijd. Goede screening is aan te bevelen. Begeleiden van vrijwilligers kost veel tijd.
- Er haken de nodige vrijwilligers af.

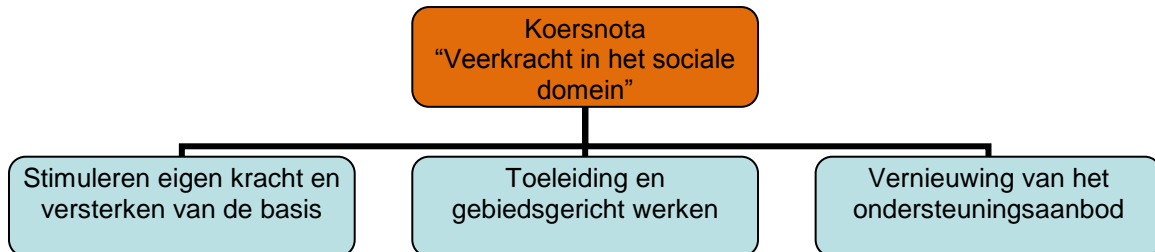
M.b.t. de ondersteuning van mantelzorgers zijn de volgende aandachtspunten van belang.

- Mantelzorgers hebben vaak geen keus; ze hebben een directe relatie met de cliënt.
- Ondersteuning van mantelzorgers is wettelijk geregeld in de nieuwe Wmo.
- De behoefte van de mantelzorger komt in het keukentafelgesprek aan bod.
- Ondersteuning van en waardering voor de mantelzorger is maatwerk.
- Het is van groot belang de mantelzorger het gevoel te geven er niet alleen voor te staan.
- Het PvA ondersteuning mantelzorgers is een flexibel plan; het is onverstandig op dit moment alles al vast te leggen.
- De gebiedsteams krijgen een belangrijke rol in de ondersteuning van de mantelzorgers.
- De mantelzorger bestaat niet. Er zijn verschillende categorieën mantelzorgers met specifieke ondersteuningsbehoeften.

Tot slot volgen er nog 6 bijlagen.

HOOFDSTUK 1 INLEIDING

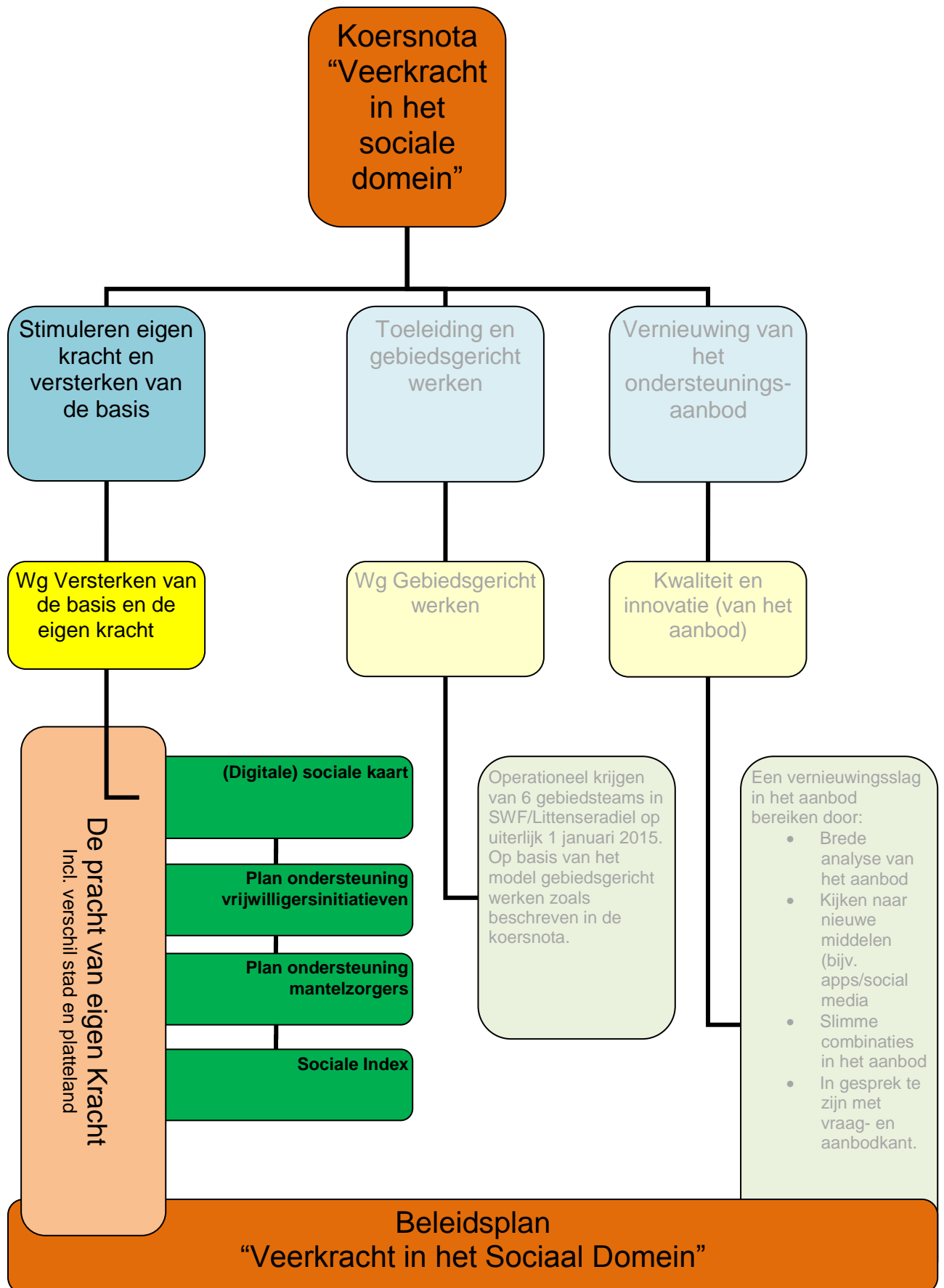
Met ingang van 2015 krijgen de gemeenten er extra taken bij. Het betreft taken op het gebied van wonen, werken, inkomen, opvoeden en gezondheid. Om hier tijdig op in te spelen is er een koersnota "Veerkracht in het Sociale Domein" opgesteld. Deze is in januari 2014 door de raad vastgesteld en bestaat uit 3 pijlers:

De belangrijkste pijler om de inwoners van SWF en Littenseradiel in 2015 en verdere jaren zo goed mogelijk te ondersteunen is het zogenaamde gebiedsgericht werken. Voor details wordt verwezen naar de notitie "Gebiedsgericht werken van theorie naar praktijk". Het gebiedsgericht werken vormt de kapstok voor de veranderingen in het sociaal domein.

Overgangsjaar

We beschouwen 2015 als een overgangsjaar. Het mag duidelijk zijn dat op 1 januari 2015 lang niet alles optimaal verloopt. Het gebiedsgericht werken met gebiedsteams zal met name in 2015 tegen onvoorziene zaken aanlopen. Het is van belang hier flexibel mee om te gaan en de aandachtspunten -samen met de inwoners/aanspreekpunten- op te lossen.

Koersnota “Veerkracht in het sociale domein”

In de Koersnota zijn 6 besluiten geformuleerd:

1. Inwoners zijn in principe zelf verantwoordelijk voor de oplossing van hun probleem.
2. Er wordt aangesloten bij de eigen kracht van inwoners en hun omgeving.
3. Er wordt ingezet op preventie, vroeg-signalering en maatwerk.
4. Er wordt geleidelijk toegewerkt naar een basisinfrastructuur per cluster van algemene en collectieve voorzieningen. Die kunnen per cluster verschillen en worden samen met de inwoners vastgesteld.
5. In ieder geval wordt er een goede digitale infrastructuur ontwikkeld waarmee inwoners een antwoord krijgen op hun vraag, of waar zij met andere inwoners in contact komen die ondersteuning kunnen bieden.
6. Algemene en collectieve voorzieningen krijgen voorrang op individuele voorzieningen.

Beleidsplan “Veerkracht in het Sociaal Domein”

Eén van de verplichtingen die het Rijk de gemeenten oplegt is het vaststellen van een beleidsplan voor de Wmo en de Jeugdwet. In dit beleidsplan moeten de gemeenten aangeven hoe zij de nieuwe taken en verplichtingen gaan vormgeven, organiseren en uitvoeren. De gemeenten Súdwest-Fryslân en Littenseradiel hebben dit beleidsplan gemaakt voor beide opgaven, transitie en transformatie.

Het bestaande beleid binnen het sociaal domein, zoals peuteropvang, jongerenwerk, ouderenwerk en gezondheidsbeleid wordt/is geïntegreerd in het nieuwe beleid. Gezamenlijk moet dit beleid vernieuwing van het totale aanbod realiseren. Dit beleidsplan is óók het uitgangspunt voor de nadere regels en het uitvoeringsbeleid.

In dit beleidsplan geven we aan hoe we de taken en verplichtingen gaan regelen en uitvoeren. Ook is dit plan het uitgangspunt voor de nadere regels en het uitvoeringsbeleid.

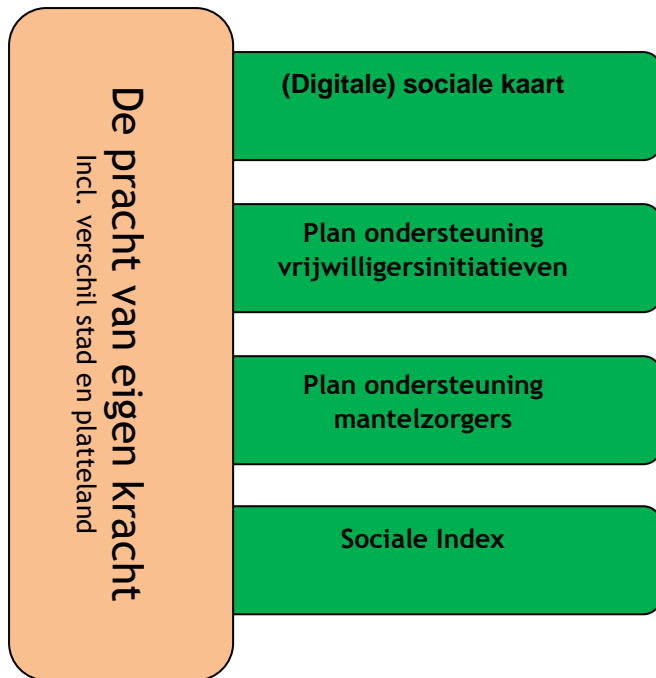
Hieronder staat een overzicht van de beslissingen uit het beleidsplan.

Uitvoering

1. Gebruik te maken van de ruimte om eigen bijdragen te vragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen.
2. Te gaan werken met een 2D-brede PGB-regeling (Wmo en Jeugdzorg).
3. In te stemmen met het beleidsplan Participatiewet Súdwest-Fryslân en Littenseradiel.
4. In te stemmen met het omvormingsplan.

Inspraak

5. Vooralnog de huidige structuur met de cliëntenraad WWB, WSW-raad, het WMO-platform en lokale Wmo-raden en de CIG te handhaven.
6. Met de adviesraden regelmatig te evalueren om toe te werken naar een brede en innovatieve advisering voor het gehele sociaal domein.

Om de doelen (zie kader) te realiseren zijn de volgende acties ingezet:

1. Literatuuronderzoek. De belangrijkste bevindingen zijn in dit document terug te vinden.
2. Opzetten van een Sociale Kaart met relevante aanspreekpunten en voorzieningen per gebiedsteam. Aan spreekpunten worden geworven via het Wmo-platform en de lokale adviesraden.
3. Vullen en borgen van de Sociale Kaart. De Sociale Kaart is een groeimodel dat continu moet worden bijgehouden. Het vullen van de Sociale Kaart gebeurt samen met MEE Nederland. De aanspreekpunten en participanten in de gebiedsteams spelen hier ook een rol in.
4. Het digitaal ontsluiten van de Sociale Kaart en de Sociale Index. De Sociale Index geeft per gebiedsteam, cluster of wijk inzicht in de kenmerken van de bevolking (bijv. hoeveel gebruik wordt er gemaakt van ondersteuning op het gebied van participatie, Wmo, AWBZ en jeugdzorg).
5. Ontwikkelen van een plan voor ondersteuning van vrijwilligers en vrijwilligersinitiatieven.
6. Ontwikkelen van een plan voor ondersteuning van mantelzorgers.

HOOFDSTUK 2 THEORETISCH KADER

2.1 Begripsbepalingen

Eigen kracht?

Het begrip eigen kracht wordt over het algemeen gebruikt zonder definitie of omschrijving. Meestal verwijst eigen kracht naar talenten en mogelijkheden van mensen om zelf oplossingen te vinden voor problemen. Vaak wordt benadrukt dat ook mensen met beperkingen talenten en mogelijkheden hebben en dat hier over het algemeen onvoldoende aandacht voor is. Door hier ruimte en aandacht aan te geven kunnen mensen hun eigen kracht benutten en vergroten. Dit wordt ook wel empowerment genoemd. Wij hanteren de volgende definitie:

Eigen kracht is het vermogen van individuen om het leven optimaal vorm te geven en problemen op te lossen of draaglijk te maken.

Zelfredzaamheid

Eigen kracht wordt vaak in één adem genoemd met zelfredzaamheid. In de Wmo wordt zelfredzaamheid als volgt gedefinieerd:

Zelfredzaamheid is het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke en financiële vermogen om zelf voorzieningen te treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken.

Samenredzaamheid

Als alternatief voor het begrip zelfredzaamheid wordt ook wel ‘samenredzaamheid’, collectieve of sociale zelfredzaamheid gebruikt. Hierbij wordt benadrukt dat iemand als individu verminderd zelfredzaam kan zijn, maar met hulp van zijn eigen netwerk, lotgenoten, en andere vormen van informele zorg toch zonder hulp van de overheid mee kan doen in de samenleving.

Eigen verantwoordelijkheid

Eigen kracht is niet hetzelfde als eigen verantwoordelijkheid (SCP rapport ‘Een beroep op de burger’). Eigen kracht verschilt per individu en is afhankelijk van iemands fysieke en mentale gezondheid en zijn of haar informele netwerk. Eigen verantwoordelijkheid heeft betrekking op de verantwoordelijkheidsverdeling tussen burger en overheid.

Sociale cohesie

Sociale cohesie is een breed begrip dat gaat over samenhang tussen mensen. Betrokkenheid bij de omgeving staat centraal, zowel in gedrag als in beleving. Het [SCP](#) beschrijft sociale cohesie als volgt:

Sociale cohesie is de mate waarin mensen in hun gedrag en beleving uitdrukking geven aan hun betrokkenheid bij maatschappelijke verbanden in hun persoonlijke leven, als burger in de maatschappij en als lid van de samenleving. ([Schnabel et al., 2008](#)).

Vrijwilligers

We onderscheiden 3 verschillende vormen van vrijwilligerswerk:

1. **Georganiseerde formele netwerken**; hieronder verstaan we netwerken met vrijwilligers die werkzaam zijn binnen een organisatie zoals Humanitas, het Rode Kruis of de Zonnebloem.
2. **Georganiseerde informele netwerken**: hieronder verstaan we de netwerken met vrijwilligers die ‘verenigd’ zijn en die hulp bieden aan mensen in eigen dorp/wijk. Hierbij staat niet het doel centraal, maar het belang dat wordt gediend. Er bestaat geen blauwdruk voor deze zogenaamde zelforganisaties. Elke situatie en elk initiatief is anders.
3. **Informele contacten** Dit zijn contacten opgebouwd uit mensen uit de directe leefomgeving (bijv. burenhulp, mantelzorg).

Algemene voorzieningen

Voorzieningen waar elke inwoner, soms tegen betaling, maar altijd zonder indicatie, gebruik van kan maken.

Deze voorzieningen zijn relatief goedkoop, eenvoudig te verkrijgen (zonder bureaucratie), maar niet altijd toegesneden op een individuele vraag. Voorbeelden van voorzieningen zijn de maaltijdservice, sportverenigingen (-accommodaties), dorpshuizen, huisartsen, scholen en dergelijke.

Aanspreekpunten

Aanspreekpunten zijn plaatselijke contactpersonen en vrijwillige verbinders die de inwoners van het dorp/de wijk/de buurt goed kennen. In de literatuur komt ook de term sleutelfiguren voor. Echter in de bijeenkomsten met onze inwoners is gebleken dat deze term te zwaar beladen is en de lading niet dekt. Het is de bedoeling dat gebiedsteammedewerkers incidenteel contact opnemen met de aanspreekpunten om informatie in te winnen over het dorp/de wijk/de buurt.

Aanspreekpunten of plaatselijke contactpersonen zijn meestal actief bij meerdere verenigingen, kerk enzovoort. Het draait om het verbinden van verschillende netwerken. Het is van groot belang dat de aanspreekpunten kunnen terugvallen op de professionals.

Sociale Kaart

De Sociale Kaart beschrijft welke instellingen, verenigingen en personen op een bepaald terrein of onderwerp werkzaam zijn, hun werkgebied, taken en activiteiten. De sociale kaart is onderverdeeld in drie categorieën: het vrijwillig aanbod (eigen kracht/sociale cohesie), algemene voorzieningen en specialistische ondersteuning.

De indeling is gebaseerd op de 11 domeinen van de zelfredzaamheidsmatrix van de GGD; een matrix die we ook voor andere doeleinden gaan gebruiken. Het betreft de domeinen financiën, dagbesteding, huisvesting, huiselijke relaties, geestelijke gezondheid, lichamelijke gezondheid, verslaving, activiteiten dagelijks leven, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie en justitie.

Sociale Index

De Sociale Index geeft per gebiedsteam, cluster of wijk inzicht in de kenmerken van de bevolking (bijv. hoeveel gebruik wordt er gemaakt van ondersteuning op het gebied van participatie, Wmo, AWBZ en jeugdzorg).

2.2 Hoe kunnen we eigen kracht en sociale cohesie versterken?

2.2.1 Digitalisering

Bij digitalisering is het van belang te weten dat jongeren en ouderen het digitale netwerk verschillend benutten. Zo halen ouderen bijvoorbeeld veel informatie uit kranten en lokale wijkkrantjes terwijl jongeren dit bij voorkeur digitaal tot zich nemen. App's, websites en sociale media spelen een steeds grotere rol bij het organiseren en stimuleren van eigen kracht en sociale cohesie. Niet alleen wat het (snel) verbinden van en communiceren tussen netwerken betreft, maar ook om bijvoorbeeld financiering van de grond en rond te krijgen.

Instrumenten

Er zijn verschillende instrumenten in omloop die tot doel hebben de eigen kracht en sociale cohesie van inwoners te versterken. Hieronder noemen wij vier:

- De EigenKrachtWijzer; wordt veel genoemd in literatuur en praktijkvoorbeelden en is wel de bekendste.
- De Zelfredzaamheidsmatrix.
- Vindhulpwijzer.
- De Sociale Kaart van MEE Friesland / MEE Nederland.

Partoer; heeft veel onderzoek gedaan naar methoden en digitale instrumenten die pretenderen het sociaal netwerk en zorgvragers te versterken.

Hieronder een beschrijving van bovengenoemde instrumenten. Voor overige instrumenten verwijzen we naar bijlage 1.

De EigenKrachtWijzer

De EigenKrachtWijzer (EKW) helpt inwoners van gemeenten met vragen over moeilijkheden die zij tegenkomen in het dagelijks leven. De EKW is een online hulpmiddel waarmee de burger zelfstandig oplossingen voor zijn hulpvraag kan zoeken en vinden over bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, woningaanpassingen, mobiliteit, financiën. Via een gerichte vragenlijst komt de gebruiker bij een antwoord of oplossing, die de leefsituatie eenvoudig kan verbeteren.

De vraagsteller wordt geholpen met oplossingen waar hij of zij wellicht niet meteen zelf aan gedacht zou hebben. Soms met hulp van mensen om hen heen. In de oplossing speelt de eigen kracht van mensen een belangrijke rol, zodat zij zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen houden, zonder meteen gebruik te maken van professionele hulpverleners.

De Zelfredzaamheid-Matrix 2013

De Zelfredzaamheid-Matrix 2013 (ZRM) is het instrument waarmee behandelaars, beleidsmakers en onderzoekers in de (openbare) gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en gerelateerde werkvelden, de mate van zelfredzaamheid van hun cliënten eenvoudig en volledig kunnen beoordelen.

Vindhulpwijzer

De Vindhulpwijzer leert dat er veel mogelijk is op het gebied van digitalisering. Middels enkele muisklikken wordt snel informatie gekregen op gestelde vragen m.b.t. informatie en ondersteuning. Op zich een prima middel om op eigen kracht informatie te verzamelen en dus de eigen kracht te versterken. Er werken momenteel ongeveer 20 gemeenten met de Vindhulpwijzer.

Sociale Kaart MEE Friesland / MEE Nederland

Gemeenten zijn vanaf volgend jaar verantwoordelijk voor cliëntondersteuning van mensen met een verstandelijke, lichamelijke en zintuiglijke beperking al dan niet veroorzaakt door een chronische ziekte of een beperking uit het autistisch spectrum, hun ouders, andere verwanten, verzorgers of vertegenwoordigers. Deze taak wordt nu uitgevoerd door 22 MEE-organisaties. In Friesland is MEE Friesland hier verantwoordelijk voor. MEE Nederland heeft een Sociale Kaart voor de genoemde cliëntondersteuning. Het is de bedoeling dat 'onze' Sociale Kaart hierin wordt geïntegreerd. Zie voor details hoofdstuk 5.

Partoer

In 'Methoden en digitale instrumenten netwerkversterking mantelzorgers' zet Partoer, voor maatschappelijke organisaties, beleidsmakers en mantelzorgers, tien methoden en vier digitale instrumenten op een rij die het sociaal netwerk van mantelzorgers en zorgvragers kunnen versterken. De methoden: 'MantelScan', 'POM-gesprekken', 'Naast de Mantelzorger', 'Natuurlijk, een netwerkcoach!', 'Eigen Kracht-conferentie', 'Werken vanuit Sociale NetwerkStrategieën', 'Methode Familiezorg', 'Community Support', 'Netwerkondersteuning Werkt!' en 'Empowerend werken en sociaal netwerkmethodiek'.

De digitale instrumenten: 'WeHelpen', 'De Mantelzorgwijzer', De ShareCare toolbox' en de 'Website Zorgvoorelkaar'. Per methode is er een digitale handleiding, handreiking, website of andere informatie beschikbaar. Bovendien komen er enkele mensen aan het woord die er gebruik van maken, ermee werken of de methode hebben beschreven.

De conclusie is dat de formele zorg verder onder druk komt te staan, waardoor de (zorg)taken meer en meer op de schouders van mantelzorgers terecht komen. Zij kunnen daarom niet meer zonder een stevig sociaal netwerk dat hen kan ontlasten.

2.2.2 Verbindingen en verbinders

Naast bovengenoemde instrumenten is verbinden van de verschillende netwerken van belang. We onderscheiden interne en externe verbinders. Interne verbinders zijn plaatselijke aanspreekpunten (zoals mevrouw Johnson, zie voorwoord) die de inwoners van het dorp/de wijk/de buurt goed kennen. Externe verbinders zijn professionals (binnen en buiten het gebiedsteam) die werken in de frontlinie, lokaal goed bekend zijn en denken vanuit het sociale netwerk van de inwoners. Het is van groot belang dat de aanspreekpunten -maar ook de mantelzorgers en vrijwilligers- kunnen terugvallen op de professionals.

2.2.3 Vrijwilligers en mantelzorgers

Vrijwilligers en mantelzorgers vormen het bindmiddel van onze maatschappij. Nederland telt 5 miljoen vrijwilligers en 2,4 miljoen mantelzorgers. In de gemeente SWF is 1 op 4 vrijwilliger en wil 1 op de 5 dit worden (bron: leefbaarheidsonderzoek Companen augustus 2014). 11% is mantelzorger en 28% verleent burenhulp.

Waken voor overbelasting

We moeten er voor waken dat huidige vrijwilligers en mantelzorgers overbelast raken. Daarom is het van belang de huidige vrijwilligers, mantelzorgers en betreffende netwerken te koesteren en waar nodig nieuwe te zoeken en/of uit te breiden. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de gebiedsteams, dorpen- en wijkencoördinatoren, buurtsportcoaches, opbouw- en welzijnswerkers en de aanspreekpunten. Mensen doen vrijwilligerswerk omdat ze het leuk vinden. Gebruik deze kracht.

Stimuleren van netwerken en initiatieven: aansluiten bij beweging van onderop

Voor het stimuleren van plaatselijke informele netwerken en vrijwilligersinitiatieven willen we aansluiten bij een beweging van onderop. We willen dit realiseren via een netwerk van aanspreekpunten in iedere kern. De medewerkers van het gebiedsteam moeten zelf deze contacten opbouwen en onderhouden ('relatiebeheer').

Aangezien deze contacten er nog niet zijn, is het aan te bevelen tijdelijk rekening te houden met extra capaciteit voor het aanjagen, opbouwen en onderhouden van deze contacten. De dorpen- en wijkencoördinatoren en de buurtsportcoaches kunnen hierin voorzien. Dit betekent dat we er *niet* voor pleiten in elk gebiedsteam een vrijwilligerscoördinator op te nemen. Komt nog bij dat door het in het leven roepen van vrijwilligerscoördinatoren een extra schijf wordt gecreëerd. Dit brengt niet alleen extra kosten met zich mee maar ook extra afstemming.

Aansluiten bij georganiseerde (in)formele netwerken

Kwetsbare mensen zoeken houvast bij mensen in hun eigen kring (naaste omgeving). Dit zijn informele contacten opgebouwd uit mensen uit de directe leefomgeving. Deze naasten (mantelzorgers en spontane vrijwilligers) vragen niet snel hulp. Het is daarom van belang deze mensen te verbinden aan georganiseerde (in)formele netwerken, zodat ze hier -als dit nodig is- op terug kunnen vallen.

Plan van aanpak vrijwilligers(initiatieven) en plan van aanpak mantelzorgers

Hoewel de activiteiten van mantelzorgers en vrijwilligers in elkaars verlengde liggen, is er een groot verschil tussen mantelzorgers en vrijwilligers. Dit is ook de reden dat er een apart plan van aanpak voor vrijwilligers(initiatieven) en een apart plan van aanpak voor mantelzorgers is opgesteld.

2.2.4 Gemeente

De gemeente kan een belangrijke bijdrage leveren door optimale omstandigheden te creëren. De overheid moet succesvolle burgerinitiatieven leren herkennen en waar nodig 'inhaken'. Dit betekent dat de gemeente de burger meer moet 'opzoeken' en moet gaan luisteren wat de burger wil en kan bijdragen.

Vuistregels

1. De gemeente als verbinder en makelaar. Versterken van de nuldelijn vraagt om een andere bestuursstijl, met de nadruk op verbinden en faciliteren.
2. Sluit aan bij lokale deskundigheid en netwerken. Werk dorps- en wijkgericht.
3. Zorg voor kwalitatief goede en bereikbare voorzieningen
4. Neem belemmeringen weg. Kijk goed naar de regelgeving. Welke regels zijn belemmerend voor zelforganisatie en welke regels kunnen zelforganisatie bevorderen?
5. Probeer te voorkomen dat alleen de meest zelfredzame burgers deel uitmaken van de nieuwe collectiviteiten.
6. Wees alert op de relatie professional-vrijwilliger. Baken duidelijk af welke taken door vrijwilligers kunnen worden overgenomen van professionele krachten en welke niet.
7. Investeer in een goed functionerend vangnet voor kwetsbare burgers die zelf-oplossend vermogen missen.
8. Zoek de dialoog, bied ruimte en beloon gemeenschapsinitiatieven.
9. Communiceer naar je burgers wat je van hen verwacht aan zelf-oplossend vermogen en wat zij van de gemeente mogen verwachten.

Belangrijke basis voor plannen van aanpak

Deze vuistregels vormen een belangrijke basis voor de genoemde plannen van aanpak. Dit geldt met name voor vuistregel 4 (neem belemmeringen/regels weg) en vuistregel 8 (beloon gemeenschapsinitiatieven).

HOOFDSTUK 3 PRAKTIJK

3.1 Algemeen

Het is over het algemeen goed gesteld met de eigen kracht en sociale cohesie in SWF en Littenseradiel. Er zijn genoeg formele en informele netwerken en elke wijk, dorp of kern kent de nodige aanspreekpunten. “Graach Dien” in Scharnegoutum is een mooi voorbeeld van een lokaal initiatief. Het betreft vrijwilligerswerk dat graag gedaan wordt voor een ander. Overigens zijn er in heel SWF en Littenseradiel voorbeelden van dit soort initiatieven die al decennia bestaan.

Ook aan externe verbinders (professionals) ontbreekt het niet. De directe contacten (via de wijken- en dorpencoördinatoren, buurtsportcoaches, Wmo-consulenten en ouderenadviseurs) en indirecte contacten (via Wmo-platform, WWB-platform, CIG en seniorenplatform) met de inwoners zijn goed en intensief. Echter gezien de extra taken die op ons afkomen en in het verlengde hiervan de nieuwe manier van werken (gebiedsteams) is het aan te bevelen -waar nodig- de eigen kracht en sociale cohesie te versterken. Dit geldt ook voor de genoemde directe en indirecte contacten met onze inwoners.

De bekende netwerken worden opgenomen in de sociale kaart; de voor ons (nog) onbekende netwerken zijn te traceren via de aanspreekpunten in de sociale kaart.

3.2 Bevindingen

3.2.1 Pilots

In de gemeenten De Friese Meren, Littenseradiel en SWF zijn 16 pilots opgezet gericht op het gebiedsgericht werken en het versterken van de eigen kracht. In bijlage 2 is een totaal overzicht opgenomen van de pilots en de bevindingen. Hieronder wordt kort ingegaan op de ervaringen met twee van die pilots: de pilot informele zorg en de pilot ouderenadvisering/-ondersteuning. De bevindingen worden meegenomen in de plannen voor ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers.

Pilot informele zorg: samenwerking tussen Wmo-team en Timpaan Welzijn

Deze pilot loopt vanaf 1 oktober 2013 in het cluster Scharnegoutum/de Legegeaën. Het doel is het versterken van de informele zorg volgens het concept Mienskipsoarch. Op basis van de hulpvraag vindt er eerst een kennismakingsgesprek plaats bij de mensen thuis. Vervolgens wordt er gekeken hoe de vraag kan worden opgelost. Er zijn contacten gelegd met dorpsbelangen om aanspreekpunten te benaderen en geschikte vrijwilligers te vinden. Daarnaast zijn er geschikte freonskippers gevonden: vrijwilligers die als achterwacht/stand-in willen fungeren voor de vrijwilligers. Het is een intensief traject vooral vanwege het persoonlijk benaderen van mensen. De ervaringen tot nu toe zijn positief. Er wordt gewerkt aan het opstellen van een draaiboek dat straks door de gebiedsteams gebruikt kan worden.

Een aantal voorlopige conclusies en aanbevelingen:

- Het meest belangrijke onderdeel in de methode is te starten vanuit de eigen kracht van mensen. Dit vraagt om een andere mindset bij medewerkers.
- De gebiedsteammedewerker moet een balans vinden tussen de individuele (keukentafel)gesprekken en de contacten met de sociale omgeving. Het opbouwen en onderhouden van contacten in buurt, wijk of dorp is tijdrovend maar wel noodzakelijk voor de inzet van informele zorg. Dit is gemakkelijker wanneer er al een vrijwilligersorganisatie is die aanspreekbaar is voor het bieden van informele zorg.
- Het is belangrijk om de informele zorg te versterken en uit te breiden. Hier ligt een taak voor de wijk- en dorpen coördinatoren en het welzijnswerk (een netwerk van ‘gebiedsondersteuners’). In dit netwerk spelen ook verenigingen voor plaatselijke belangen en (lokale) Wmo-raden een rol.

- Investeren in mogelijkheden voor informele zorg loont en leidt tot een kostenreductie (op grond van de pilot is geen betrouwbare inschatting te maken van de omvang).

Pilot ouderenadvisering en -ondersteuning

De pilot heeft plaatsgevonden in het cluster Sneek en de cluster plattelandskernen Bolsward. Het doel is drieledig:

1. Het inventariseren van de behoeften van 75-plussers op het gebied van wonen, welzijn, zorg. Hier speelt ook (vroeg)signalering van bijvoorbeeld eenzaamheid en dementie een belangrijke rol.
2. Het bieden van ondersteuning/informatie zodat zij zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.
3. Het doorverwijzen en toeleiden naar voorzieningen. De preventieve huisbezoeken zijn uitgevoerd door geschoolde vrijwilligers; de coördinatie is in handen van Timpaan Welzijn.

Een aantal voorlopige conclusies en aanbevelingen:

- Preventief huisbezoek levert een schat aan informatie op. 75-plussers lezen over het algemeen slecht. Bezoek van vrijwilligers heeft grote meerwaarde zowel wat informatie verstrekken betreft als ook wat betreft inventariseren wat er leeft onder de doelgroep.
- De doorverwijzing van vrijwilligers naar Wmo-consulenten verloopt goed. Doorverwijzing naar ouderenadviseurs gebeurt zelden.
- Vrijwilligers zijn kwetsbaar en veel haken af. Investeren in ondersteuning is aan te bevelen, hoewel dit veel tijd kost.
- Intensiveren van het contact met stipepunten en participatieteam is nodig, waarbij de functie van het stipepunt tegen het licht moet worden gehouden.

3.2.2 Clusterbijeenkomsten Gewoan Meiinoar en bijeenkomst op 4 november 2014

De eigen kracht en sociale cohesie is in Littenseradiel en SWF over het algemeen goed ontwikkeld en er zijn legio pareltjes aan initiatieven waarbij inwoners elkaar op diverse terreinen ondersteuning bieden. “Wij redden ons wel” is een veelgehoorde uitspraak tijdens de Gewoan Meiinoar bijeenkomsten. Echter uit de clustermiddagen en -avonden die -in het kader van de ontwikkelingen die op ons afkomen- zijn georganiseerd zijn ook andere aandachtspunten naar voren gekomen. De vrijwilligers en in het verlengde hiervan de vele vrijwilligersorganisaties en vrijwilligersinitiatieven spelen een belangrijke rol in het ‘nieuwe’ sociale denken. “Vrijwilligers dreigen overbelast te raken, we hebben geen zicht op de vele initiatieven en er moet een vrijwilligerscoördinator komen, mogelijk per gebiedsteam” waren veelgehoorde kreten.

Op 4 november is er een bijeenkomst georganiseerd voor de medewerkers van de gebiedsteams en de adviesraden. De bevindingen zijn/worden meegenomen.

3.2.3 Partoer

Partoer, Fries bureau voor sociaal economische vraagstukken, heeft onderzoek gedaan naar Friese vrijwilligers en mantelzorgers; dit heeft geresulteerd in 2 publicaties.

‘Startfoto Vrijwillige inzet in de zorg’

De ‘startfoto’ gaat in op de situatie van de huidige intramurale zorgvrijwilliger. Voor de startfoto maakte Partoer gebruik van verschillende onderzoeksmethoden. Zo vulde een groot aantal vrijwilligerscoördinatoren van zorginstellingen in Fryslân, verpleeghuizen, thuiszorgorganisaties en instellingen voor mensen met een verstandelijke beperking/GGZ-zorg een vragenlijst in en waren er enkele focusgroepen (groepsdiscussies) en interviews met vrijwilligerscoördinatoren en met vrijwilligers. Een greep uit de conclusies:

- Per 100 cliënten zijn gemiddeld 67 vrijwilligers actief.
- 46% van de vrijwilligers is ouder dan 65 jaar.
- Er ontstaat een verschuiving in het soort taken dat vrijwilligers uitvoeren.
- Door de uitbreiding van taken, een toenemende behoefte aan de inzet van vrijwilligers en de intrede van de 'nieuwe' vrijwilligers (door oplopende werkloosheid en de 'verplichte tegenprestatie' voor een uitkering), ervaren de coördinatoren meer druk bij het uitvoeren van hun taken. Conclusie: vrijwilligers hebben meer ondersteuning nodig en coördinatoren vrijwilligerswerk ervaren een steeds hogere werkdruk.

'Methoden en digitale instrumenten netwerkversterking mantelzorgers'

In 'Methoden en digitale instrumenten netwerkversterking mantelzorgers' zet Partoer tien methoden en vier digitale instrumenten op een rij om het sociaal netwerk van mantelzorgers en zorgvragers te versterken. Omdat de formele zorg verder onder druk komt te staan, komen (zorg)taken meer en meer op de schouders van mantelzorgers terecht. Zij kunnen daarom niet meer zonder een stevig sociaal netwerk dat hen kan ontlasten. Conclusie: mantelzorgers heeft meer steun nodig.

3.2.4 Vrijwilligers en mantelzorgers in SWF

De gemeente SWF telt 14.084 vrijwilligers (vanaf 18 jaar). Het vermoeden bestaat, dat de werkelijke aantallen hoger zijn, aangezien de vrijwillige inzet in Friesland bovengemiddeld is. Komt nog bij dat er een groot potentieel aan vrijwilligers is. De gemeente SWF telt 17.424 mantelzorgers. Hiervan is 20% kwetsbaar en van deze 20% voelt 2.265 zich zwaar belast. De specifieke cijfers van Littenseradiel zijn niet bekend.

Circa 25 tot 30% van de Nederlanders verleent mantelzorg. Van de mantelzorgers voelt circa 13% zich zwaar belast.

Aanspreekpunten

De 6 gebieden (11 clusters) kennen hun aanspreekpunten, die op hun beurt weer op de hoogte zijn van diverse lokale initiatieven: zoals bijv. georganiseerde informele netwerken. Het gaat om vrijwilligerswerk dat gedaan wordt voor een ander. Deze aanspreekpunten krijgen een belangrijk (schakel)rol tussen de gebiedsteams en de inwoners.

3.2.5 Timpaan Welzijn

Timpaan Welzijn biedt op verschillende beleidsterrein ondersteuning (jongerenwerker, ouderenadviseur, opbouwwerker, maatschappelijk werker) aan onze inwoners. Er wordt veel gewerkt met vrijwilligers. Timpaan is goed op de hoogte van lokale initiatieven in het kader van eigen kracht en sociale cohesie. Hier is het over het algemeen goed mee gesteld.

Stipepunten

In SWF zijn momenteel 4 stipepunten actief in Bolsward, Sneek, Koudum en IJlst. De gemeente Littenseradiel heeft met ingang van 2014 de begeleiding vanuit Timpaan Welzijn van het stipepunt in Wommels stopgezet. De stipepunten draaien op vrijwilligers die begeleid worden door Timpaan Welzijn. De stipepunten beschikken niet zelf over een pool van vrijwilligers; ze brengen in principe vraag en aanbod bij elkaar. Daarnaast bieden ze mantelzorgers ondersteuning in de vorm van een luisterend oor, lotgenotencontact en waarderingsactiviteiten. De vrijwilligers van de stipepunten weten veel van de informele hulp en vrijwilligersorganisaties in het werkgebied en zijn dus aanspreekpunten voor de gebiedsteams. Gelet op de vorming van de gebiedsteams is aan te bevelen te zoeken naar functionele verbindingen met de stipepunten. Beiden kunnen elkaar versterken.

3.2.6 Dorpen- en wijkencoördinatoren

De gemeente Súdwest–Fryslân heeft zes dorpen- en wijkencoördinatoren en twee bedrijvencontactfunctionarissen. In Littenseradiel zijn beide functies in één persoon verenigd. De coördinatoren onderhouden de contacten met de steden, dorpen en wijken, brengen bezoeken en bieden ondersteuning aan de inwoners. De coördinatoren zijn het eerste ambtelijke aanspreekpunt voor de stads-, dorps- en wijkbelangen en zijn binnen de gemeentelijke organisatie de aanjager van initiatieven vanuit de kernen. De besturen van de dorps-, stads- en wijkbelangen spelen samen met de coördinatoren een grote rol in het signaleren van allerlei kansen, ontwikkelingen en bedreigingen binnen de eigen leefomgeving. Dit richt zich niet alleen op fysieke maar ook sociale aangelegenheden. Met het oog op de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein is het aan te bevelen dat het sociale aspect meer aandacht krijgt. Steunstructuren, buurtcontacten en vormen van burenhulp en vrijwilligerswerk zijn hierbij van groot belang. Momenteel wordt onderzocht hoe het met deze sociale kenmerken is gesteld.

In Littenseradiel heeft de dorpencoördinator persoonlijk alle dorpsbelangen benaderd om meer aanspreekpunten te werven en inzicht te krijgen in informele netwerken en initiatieven.

Littenseradiel: eigen koers

Littenseradiel vaart zijn eigen koers wat betreft het werken met aanspreekpunten, Op 28 oktober is er een avond georganiseerd in Wommels waarop o.a. is gesproken over sleutelfiguren en aanspreekpunten. Voor 17 december is een vervolgvond belegd.

3.2.7 Buurtsportcoaches

De gemeente SWF heeft 11,8 fte Buurtsportcoaches (BSC); ze werken sinds september 2013 vanuit een eigen cluster. De BSC is clustercoördinator. De clustercoördinator:

- Coördineert alle activiteiten van het team BSC in zijn/haar gebied.
- Voert de regie in het verbeteren van de afstemming en de samenwerking van de aanwezige instellingen en verenigingen op het terrein van onderwijs, sport en cultuur in het gebiedscluster.
- Jaagt aan en verbindt de in het cluster aanwezige (sport)verenigingen en instellingen om te komen tot een gezamenlijk aanbod van activiteiten.
- Coördineert, organiseert en verbetert het beweegaanbod en de activiteiten in het kader van Sport en bewegen in het gebiedscluster.

De BSC is vast contactpersoon (spin in 't web) voor de basisscholen, (sport)verenigingen, wijkvereniging/dorpsbelang en andere organisaties. De BSC heeft regelmatig contact met de dorpen- en wijkencoördinator in zijn/haar cluster.

Littenseradiel

Littenseradiel heeft 1.9 fte. Buurtsportcoaches. De BSC vervult voor Littenseradiel een gelijke functie.

3.2.8 Wmo-platform en lokale raden

Veel inwoners zijn direct of indirect betrokken bij het Wmo-platform en in het verlengde hiervan de lokale raden. Ze denken mee met het opstellen van het beleid. Tevens spelen ze een rol spelen in het zoeken naar plaatselijke aanspreekpunten. Littenseradiel kent geen eigen Wmo-platform.

3.2.9 Seniorenbonden

De seniorenbonden komen 2x per jaar bijeen in het zogenaamde seniorenplatform. Er zit een vertegenwoordiger van het platform in het Wmo-platform en de lijnen met de gemeente zijn kort en goed. De bonden zijn goed op de hoogte van de eigen kracht en sociale cohesie. Een aantal leden heeft al aangegeven als aanspreekpunt te willen fungeren.

In Littenseradiel zijn de ouderenbonden verenigd in het Seniorenplatform Littenseradiel. Naast belangenbehartiging organiseert dit platform bonden overstijgende activiteiten. Het platform heeft geen relatie met het (regionale) Wmo-platform.

3.2.10 Breed overleg

Met het oog op het gebiedsgericht werken (met gebiedsteams) is een goede samenwerking tussen formele en informele zorg/ondersteuning van groot belang. Dit wordt in onze gemeente al min of meer vorm gegeven door de zogenaamde “brede overleggen”. Dit zijn overleggen tussen informele-, formele zorgaanbieders en de gemeente die 2x per jaar in respectievelijk Wommels, IJlst, Koudum, Bolsward, Sneek en Witmarsum plaatsvinden. Ook hier is er de nodige kennis van eigen kracht en sociale cohesie en een groot potentieel aan aanspreekpunten.

Drie aandachtspunten zijn hierbij cruciaal:

- Zorg voor een vaste linking pin tussen formele en informele zorg.
- Het proces op gang brengen tussen formele en informele zorg gaat niet vanzelf; het driestappenmodel van Vianen is een methode die zijn meerwaarde heeft bewezen. Ten eerste contact maken tussen organisaties van verschillende aard, ten tweede het formuleren van een gezamenlijk probleembesef en ten derde gezamenlijk naar een oplossing zoeken.
- Het volstaat wanneer een relatief kleine groep inwoners samen met professionals de problemen benoemt en aan de slag gaat.

3.2.11 Kernbeleid en coalitieakkoord: Clusteragenda

We gaan/zijn -voortbordurend op de sociale index en de sociale kaart- met de samenleving in gesprek om gezamenlijk het gewenste toekomstbestendige voorzieningenniveau in beeld te brengen. We willen samen met de kernen agenda's opstellen waarbij op grond van kengetallen, trends en analyses per cluster in beeld wordt gebracht wat de kracht is van het cluster en waar de uitdagingen en mogelijkheden liggen.

Het kernbeleid krijgt een vervolg waarbij we extra investeren in Bolsward en Sneek. Het is faciliterend aan de uitwerking van de clustergerichte aanpak. Het streven is het kernbeleid te integreren in de clusteragenda's en in de gebiedsteams.

3.2.12 Subsidiebeleid

Het subsidiebeleid in Súdwest-Fryslân is net geharmoniseerd. Dit betekent dat de volgende partijen (in het kader van eigen kracht/sociale cohesie) subsidie krijgen:

- Vrijwillige ouderenorganisaties, jaarlijks en vrijwilligersactiviteiten voor ouderen, eenmalig. Informele zorg en ondersteuning vrijwilligers, plaatselijk.
- Vrijwillig jeugdwerk, sportverenigingen (kader en evenementen), amateurkunst en culturele organisaties (plus evenementen).

Uit de evaluatie moet nog blijken of de nieuwe manier van subsidiëren -op basis van het organiseren van activiteiten- een succes is. Het is op voorhand aan te bevelen hier niet op te bezuinigen.

Sterker nog we stellen voor een extra middelen voor eenmalige creatieve ideeën/initiatieven in de geest van het OBW (Old Burger Weeshuis, betreft slotuitkering) in het leven te roepen. Dit is in het PVA vrijwilligersinitiatieven verder uitgewerkt.

Littenseradiel

Het subsidiebeleid van Littenseradiel is opgenomen in de Beleidsregels algemene subsidieverordening gemeente Littenseradiel.

HOOFDSTUK 4 STAD EN PLATTELAND

De gemeente SWF telt 6 steden en 68 dorpen en kernen. Littenseradiel telt 29 dorpen. De vraag die zich opwerpt is of er een verschil van aanpak nodig is in de ondersteuning van eigen kracht, sociale cohesie en vrijwilligers (initiatieven) in de steden enerzijds en de dorpen/kernen anderzijds.

Theorie

Uit een presentatie van Marian van der Klein (senioronderzoeker van het Verwey-Jonker Instituut) is een aantal conclusies voortgekomen, betreffende de eigen kracht en sociale cohesie in dorpen en steden.

Aanpak in principe gelijk

De aanpak in stad en platteland m.b.t. het versterken van sociale cohesie is in principe gelijk. Het is hierbij belangrijk in gesprek te gaan met de lokale aanspreekpunten en hen te betrekken bij het versterkingsproces. Een belangrijke speler hierbij is het verenigingsleven, dit geldt met name in kleine dorpen. Echter er is in kleine dorpen niet meer burenhulp dan in grote dorpen en steden. Ook is er geen verschil tussen dorpen en steden wat sociaal isolement van inwoners betreft.

Spontane informele hulp

Dat de verschillen tussen dorpen en steden klein zijn onderschrijft Kitty van den Hoek van onderzoeksbureau Movisie. Uit de Dorpenmonitor van het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat in de stad evenveel informele hulp tussen buurtgenoten wordt uitgewisseld als in dorpen. Ook in dorpen en landelijk gebied is dus een moderne vorm van nabuurschap ontstaan. Een gepaste balans tussen afstand en nabijheid wordt op prijs gesteld: om conflicten te voorkomen wil men niet teveel contact. Teveel afstand is echter ook niet wenselijk, omdat praktische hulp in nood van pas kan komen. Deze balans wordt gevonden in een minimale hoeveelheid contact in de vorm van groeten en een praatje. Dit zijn goede condities voor prettig en modern nabuurschap en mensen zijn bereid te helpen als er een beroep op hen wordt gedaan. Deze moderne vorm van nabuurschap is in zowel dorpen als steden gericht om contact en daarmee ook burenhulp zoveel mogelijk licht en vrijblijvend te houden.

Aanspreekpunten

Om te weten welke vraag of problematiek er bij inwoners leeft kunnen aanspreekpunten geraadpleegd worden. Zij weten waarvoor inwoners zich willen inzetten en kunnen als informele vertegenwoordigers fungeren. Daarnaast kunnen zij het gesprek aangaan met professionals.

Schakelorganisaties

Een belangrijke conclusie is dat niet te snel gefocust moet worden op individuele burgers. Het is beter om gebruik te maken van schakelorganisaties zoals georganiseerd vrijwilligerswerk, het verenigingsleven, mantelzorgsteunpunten, vrijwilligerscentrales en brede overleggen. In dit geval wordt aangesloten bij bestaande netwerken en structuren. Het is niet zinvol te investeren in de eigen kracht van inwoners als ze niet willen, gedwongen actief burgerschap werkt niet.

Praktijk

Burgerinitiatieven

Onderzoeksbureau Movisie heeft in 2011 landelijk onderzoek gedaan naar de kracht van kleine dorpen. Hierin is onder meer gekeken naar de manier waarop burgerinitiatieven tot stand komen en welke burgerinitiatieven het betreft. Daarnaast is onderzocht wat ervoor zorgt dat dorpsbewoners initiatief blijven nemen.

Initiatieven vloeien vaak voort uit ontevredenheid onder bewoners of bij mensen die graag iets willen. Daaruit ontstaat de motivatie om in actie te komen en iets nieuws op te zetten om het beoogde doel te behalen.

Trekker van het proces

Om succesvol te zijn is een trekker van het proces van belang. Dit is vaak één of meerdere personen, zij weten goed te luisteren naar wat andere dorpsbewoners bezighoudt en komen met ideeën die breed gedragen worden. Zij kunnen pragmatisch denken, maar komen bovenal uit de eigen gemeenschap en genieten het vertrouwen binnen de gemeenschap. Wanneer een proces succesvol is geweest worden bewoners vervolgens aangezet om met nieuwe plannen voor voorzieningen in hun dorp te komen. Wanneer dit gebeurt blijken gemeenten en provincie ook snelle bereid om bestuurlijk en financieel ruimte te bieden.

Gericht op voorzieningen: geen norm of blauwdruk

De meeste burgerinitiatieven richten zich op voorzieningen die de leefbaarheid en het welzijn versterken, zodat mensen langer en met meer plezier in het dorp blijven wonen. Wat daarvoor nodig is wordt door de inwoners van het dorp zelf benoemd, er is geen blauwdruk of norm voor een voorzieningenaanbod.

Hoe houd je initiatieven in stand?

Om ervoor te zorgen dat initiatieven standhouden blijkt een aantal zaken van belang. Zo is het bijvoorbeeld erg belangrijk om blijvend vanuit de behoeften van bewoners te werken, zodat er veel draagvlak is voor het initiatief. Voor bestaande initiatieven blijkt het belangrijk dat er verbreding ontstaat en oorspronkelijke initiatiefnemers met een veel bredere groep de verantwoordelijkheid voor continuering en verdere verspreiding en ontwikkeling neemt. Dit geldt voor zowel stedelijk als landelijk gebied.

Wijkaanpak 2.0

Om een legitieme wijk- en dorpenbijdrage en -ondersteuning te realiseren is onder andere het beleidsdocument Wijkaanpak 2.0 opgesteld, hierin worden toekomstbestendige handvatten aangereikt. Een deel hiervan is gericht op de continuïteit en voorspelbaarheid en bestaat uit structurele ondersteuningsbijdrage via het Kernenfonds. Het andere deel is flexibel, gericht op tijdelijke ondersteuning en wordt ingezet daar waar het voor dat moment nodig is. Ook het beleid rondom de inzet van het opbouwwerk kent een sterke betrokkenheid bij en afhankelijkheid van het Gebiedsgericht werken en het Kernbeleid. In die zin is ook voor deze inzet flexibiliteit vereist.

De Wijkaanpak 2.0 is gericht op samenhang van leefbaarheid, sociale cohesie en belangenbehartiging op buurt-, wijk-, stads- en dorpsniveau. De mate van ondersteuning wordt naast een bepaalde basis bepaald door een combinatie van de vraag vanuit de Mienskip en inbreng vanuit de gebiedsteams en de dorpen- en wijkencoördinatoren. Vanuit de integraliteit wordt afstemming gezocht met o.a. woningcorporaties, politie, buurtsportcoaches e.a.

Visie dorpen- en wijkencoördinatoren

Zelfde aanpak: iets gemakkelijker in de dorpen

Uit een interview met een dorpen- en wijkencoördinator blijkt dat in principe in dorpen en wijken dezelfde aanpak geldt, alleen gaat het in de dorpen iets gemakkelijker. De sociale cohesie en saamhorigheid moet in steden meer gestimuleerd worden dan in dorpen, dit komt vooral doordat men elkaar in dorpen beter kent en zich meer met elkaar verbonden voelt dan in steden. In steden is wel sprake van een saamhorigheidsgevoel, maar dit moet meer gestimuleerd en georganiseerd worden.

Verschillen kleiner

De verschillen tussen dorpen en steden zijn kleiner geworden en er is een nieuwe vorm van nabuurschap ontstaan. Daarbij letten we wel op elkaar, maar laten we elkaar toch zoveel mogelijk

vrij. Mensen willen wel elkaar helpen en ondersteunen en doen dit het liefst vanuit georganiseerd vrijwilligerswerk in plaats van spontaan en uit zichzelf. Organisaties die dit faciliteren zijn schaars en een aandachtspunt is de manier waarop dergelijke organisaties gefaciliteerd kunnen worden.

Rol opbouwwerk

Er is regelmatig sprake van burgerinitiatieven om dergelijke organisaties op te richten. Om deze gezamenlijke initiatieven te ondersteunen en toezicht te houden op de voortgang van het proces wordt het opbouwwerk ingezet. Eerst wordt onderzocht wat de vraag of behoefte is, daarna worden afspraken gemaakt over de inzet van de opbouwwerker.

Conclusie

Op basis van literatuur- en praktijkonderzoek kan de conclusie worden getrokken dat er in principe geen verschil in aanpak (nodig) is in de ondersteuning van eigen kracht, sociale cohesie en vrijwilligers(initiatieven) in stad en platteland. Echter wel in de intensiteit van de aanpak in de zin dat er in de steden intensiever en vaker ondersteuning moet worden geboden om hetzelfde resultaat te bereiken. Dit heeft alles te maken met het feit dat men elkaar in de steden vaak minder goed kent dan in de dorpen.

M.b.t. de grotere dorpen nabij de stad en kleine, afgelegen dorpen is een nuancering op zijn plaats. Hier zet een significant hoger aantal inwoners zich in dan in steden. Dit komt vooral doordat men elkaar graag vanuit georganiseerde informele hulp helpt, dit wordt ook wel modern nabuurschap genoemd. In steden is dit in mindere mate aanwezig en inwoners zien meer belemmeringen om burens en stadsgenoten zomaar te helpen.

HOOFDSTUK 5 SOCIALE KAART

5.1 Sociale Kaart

De Sociale Kaart is in eerste instantie bedoeld ter (digitale) ondersteuning van de medewerkers in de gebiedsteams en geeft per gebiedsteam en leefdomein (11) inzicht in 3 vormen van ondersteuning die met elkaar samenhangen liggen.

1. Per gebiedsteam: aanspreekpunten en informele ondersteuningsinitiatieven m.b.t. 11 leefgebieden. Het zogenaamde voorliggende veld.
2. Per gebiedsteam: algemene voorzieningen m.b.t. 11 leefgebieden.
3. Per gebiedsteam: specialistische ondersteuning/zorg m.b.t. 11 leefgebieden.

De aanspreekpunten en in het verlengde hiervan de (kleinschalige) initiatieven krijgen een prominente rol/functie in de sociale kaart (SK).

Borging en tijdspad

Onder het mom van “nooit het wiel opnieuw uitvinden en aansluiten bij bestaande structuren” is de invoering en borging van de SK belegd bij MEE Nederland en Isatis Care. Het is de bedoeling dat de meest relevante gegevens voor 1 januari zijn ingevoerd; dit is wel een groeiproces.

De gebiedsteammedewerkers kunnen in ieder geval op 1 januari gebruik maken van de SK op hun laptop of tablet. De SK voor de burgers -die via de gemeentelijke website is te raadplegen- is begin 2015 gebruiksklaar.

5.2 Aanspreekpunten

De bevindingen uit hoofdstuk 3 (inclusief Mei-inoar bijeenkomsten) leren dat het over het algemeen met de eigen kracht en de sociale cohesie in Littenseradiel en SWF goed gesteld is en er legio (kleinschalige) initiatieven zijn waarbij inwoners elkaar op diverse terreinen ondersteunen. Initiatieven die van cruciaal belang zijn met het oog op de extra taken die in 2015 op ons afkomen. Het lukt niet deze allemaal in kaart te brengen. Echter via aanspreekpunten is dit wel mogelijk. De werving hiervan gebeurt in samenspraak met de adviesraden. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan leden van sportverenigingen, ouderenbonden, kerken, vrijwilligersorganisaties, wijkverenigingen en dorpsbelangen. In Littenseradiel heeft de dorpencoördinator via alle dorpsbelangen een aantal aanspreekpunten benaderd. Dit betrof een pilot.

5.3 Algemene voorzieningen

Via analyses van pilots, websites, gemeentegidsen, interactieve sessies per cluster, dorpsbelangen, wijkverenigingen, wijkplatforms, dorpen- en wijkencoördinatoren, Buurtsportcoaches, ouderenbonden, welzijnsinstellingen, zorginstellingen, leefbaarheids- en veiligheidsmonitor hebben we een beeld van de eigen kracht en samen-redzaamheid van onze inwoner maar ook van de kwaliteit van de voorzieningen per gebiedsteam. Dit is een continu proces dat we samen met onze inwoners doorlopen.

Een evenwichtige verdeling van de algemene voorzieningen (huisartsen, sportverenigingen, stipepunten om er maar een paar te noemen) over de gebiedsteams is van groot belang voor ondersteuning van de inwoners. Zo zijn er in Littenseradiel en SWF 75 dorpshuizen, wijkgebouwen en multifunctionele centra. De voorzieningen zijn voor een groot deel in kaart gebracht; vervolgens wordt er gekeken of de verdeling over de gebiedsteams evenwichtig is.

5.4 Sociale Index

De sociale index geeft per gebiedsteam (of eventueel per cluster of wijk) inzicht in de kenmerken van de bevolking over hoeveel er gebruik wordt gemaakt van ondersteuning op het gebied van participatie (o.a. bijstand), Wmo, AWBZ en jeugdzorg. Deze informatie is per 1 januari beschikbaar voor de medewerkers van de 6 gebiedsteams.

HOOFDSTUK 6 PREVENTIE EN SIGNALERING

Het doel van preventie is te zorgen dat mensen gezond blijven door hun gezondheid te bevorderen en te beschermen. Ook heeft preventie tot doel ziekten en complicaties van ziekten te voorkomen of in een zo vroeg mogelijk stadium op te sporen. Preventieve interventies worden op verschillende locaties uitgevoerd, vooral in de zorg, op school, in de wijk en op de werkplek.

Preventie en signalering

Er gebeurt veel op het gebied van preventie en signalering (van eenzaamheid bijvoorbeeld) in de gemeente(n). Dit gebeurt onder meer door buurtsportcoaches, GGD, Timpaan, VNN, kerken, ouderenadviseurs. Vanuit verschillende invalshoeken (gezondheid, sport, welzijn, jeugdbeleid, ouderenbeleid) wordt er op ingezet. De onlangs vastgestelde nota lokaal gezondheidsbeleid, en de nota sport en bewegen en het werk zijn hier goede voorbeelden van. De meerwaarde van sport en bewegen werd met name genoemd tijdens de informatieve en interactieve bijeenkomst op 25 juni in Wommels. De belangrijkste conclusie was “focus op preventie” en:

- Investeer in bewegen (bijvoorbeeld subsidiering van gym voor ouderen).
- Werk samen met scholen als het gaat om assertiviteitstrainingen, aanpak van pestgedrag.
- Maak gebruik van laagdrempelige evenementen als de Mar-athon; betrek jongeren hier actief bij.
- Maak ook jongeren bewust het nut van gezond leven.
- Campagnes werken volgens onderzoek niet; laat het achterwege of gebruik ze ondersteunend aan een andere aanpak.
- Maak mensen bewust van gezondheidsrisico's bij bepaalde thema's (bijvoorbeeld alcoholgebruik, roken, eten).
- Denk vanuit de mogelijkheden die iemand heeft; ook bij ziekte is het belangrijk om te focussen op wat iemand wel kan.
- Zorg voor een evenwichtige balans tussen preventie gericht op ouderen en jongeren.
- Maak steeds zorgvuldig een afweging tussen de kosten van preventie en de opbrengsten.
- Ontschot leeftijden: laat jongeren van ouderen leren en ouderen van jongeren.

Geen totaaloverzicht

Er is geen totaaloverzicht van de vele de activiteiten op het gebied van preventie en signalering. Het is belangrijk dat de gebiedsteams op de hoogte zijn van de lokale mogelijkheden op het gebied van preventie en signalering. Het is belangrijk dat we steeds blijven investeren in het voorkomen. Alle professionals in het werkveld, zoals buurtsportcoaches, dorpen- en wijkencoördinatoren, welzijnswerkers, opbouwwerkers en jongerenwerkers spelen hierin een belangrijke rol. Zij kennen de gemeenten door en door en hebben onderling contact.

Bij de beschrijving van de preventieactiviteiten hieronder, sluiten we aan bij de onderwerpen die eerder in dit document zijn genoemd.

Digitaal

Er komen steeds meer ICT-toepassingen die de kwaliteit van leven en wonen verbeteren. In bijlage 1 vindt u een overzicht van digitale instrumenten.

Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Vrijwilligerswerk en mantelzorg zijn belangrijk om isolement, eenzaamheid en armoede te voorkomen en zo lang mogelijk gezond te leven. Met de plannen ondersteuning vrijwilligers (initiatieven) en ondersteuning mantelzorgers willen we bereiken dat de vrijwilligers en mantelzorgers hun werk kunnen blijven doen.

Netwerken

Wijk

Een gezonde wijk biedt een veilige, beweegvriendelijke en groene omgeving, toegankelijke zorg en voldoende aanbod van sport en cultuur. De bewoners hebben een gezonde leefstijl en zitten lekker in hun vel. Hun gezondheid stelt ze in staat actief mee te doen in buurt, stad en maatschappij.

Wijkgerichte gezondheidsbevordering richt zich op het versterken van gezondheid en welzijn van bewoners in een wijk, buurt of dorp. Het is een structurele, integrale en gebiedsgerichte aanpak, die aansluit bij de gezondheidssituatie en -beleving van bewoners in een bepaald gebied en heeft veelal tot doel om sociaaleconomische gezondheidsverschillen aan te pakken.

Programma Gezond in de Stad (GIDS)

Gezond in ... is het stimuleringsprogramma dat GIDS gemeenten helpt bij het versterken van hun lokale aanpak van gezondheidsachterstanden en inpassing in het reguliere beleid.

De gemeente Súdwest-Fryslân ontvangt een bedrag van € 71.000 voor 2014. Voor 2015 t/m 2017 jaarlijks € 155.000. Littenseradiel ontvangt in diezelfde periode jaarlijks € 20.000,--.

Cultuur en Sport

Zowel sport als cultuur dragen bij aan de ontwikkeling van identiteit en de interactie en de relatie met de omgeving. Een actieve beoefening gebeurt vaak samen met anderen wat een belangrijke sociale en verbindende waarde heeft. Zowel sport als cultuur zijn een bron van emotie en beleving. Beide vervullen een belangrijke rol bij het opdoen en verwerken van ervaringen en het leren omgaan met vragen en onzekerheden over onszelf en het leven.

Sport en cultuur bieden een constructieve vrijetijdsbesteding en zorgen voor onderlinge binding tussen de actieve en passieve beoefenaren ervan: ze vormen een gemeenschap. Mensen die lid zijn van een sportieve of culturele gemeenschap zijn veerkrachtiger en kunnen zich beter redden en zijn van betekenis in het sociale domein.

Gezond eten, bewegen, denken, dansen en muziek zijn de manieren om mensen en hun hersenen te stimuleren tot vitaliteit, zo benadrukte professor Eric Scherder nog onlangs tijdens het WK hockey. Sport en cultuur dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving en vormen een basis voor een bruisende gemeente.

Het belangrijkste is dat gemeenten het gesprek op gang brengen tussen krachtige verenigingen en invloedrijke, initiatiefrijke, creatieve burgers.

Verbinders

Medewerkers van de gebiedsteams werken samen met lokale instellingen, dorpen- en wijkencoördinatoren, buurtsportcoaches, vrijwilligers (georganiseerd en niet-georganiseerd) en sportverenigingen. Daarom moeten de gebiedsteammedewerkers weten welke organisaties en vrijwilligers in de gebieden actief zijn en wat zij doen. De lijnen moeten over en weer kort zijn met als doel betere (vroeg)signalering en preventie.

Er moet aangesloten worden bij een beweging van onderop en plaatselijke informele netwerken en vrijwilligersinitiatieven moeten gestimuleerd worden. Via een netwerk van aanspreekpunten in iedere kern willen wij dit waar maken. Het gebiedsteam legt contacten en onderhoudt deze. De dorpen- en wijkencoördinatoren, leden van de cliëntenraden en de buurtsportcoaches kunnen een rol spelen bij het aanjagen, opbouwen en onderhouden van deze contacten.

Conclusies en aanbevelingen

- Er gebeurt in onze gemeenten genoeg op het gebied van preventie en signalering.
- Het overzicht van wat er *precies* gebeurt, wanneer en door wie ontbreekt nog.
- De samenhang tussen de verschillende preventie-activiteiten en in het verlengde hiervan de signalering is nog niet optimaal.
- Focus op sport/bewegen: buurtsportcoaches spelen hierin een cruciale rol waarbij het aan te bevelen is de focus in 2015 meer op de ouderen te leggen.
- Buurtsportcoaches moeten -samen met de dorpen- en wijkencoördinatoren, het opbouwwerk, het jongerenwerk, het ouderenwerk- een belangrijke rol krijgen in het opbouwen van netwerken met vrijwilligers(organisaties). Regelmatig overleg met de gebiedsteams is aan te bevelen.
- Het is aan te bevelen dat gemeenten het gesprek op gang brengen tussen krachtige verenigingen en invloedrijke, initiatiefrijke, creatieve burgers.

HOOFDSTUK 7 FINANCIEN

Hieronder volgt een overzicht van een aantal subsidiebedragen dat betrekking heeft op het versterken van eigen kracht, zelfredzaamheid en samen-redzaamheid in SWF. In **bijlage 3** is een volledig overzicht opgenomen.

Digitale sociale kaart	€ 25.475
Ondersteuning vrijwilligersinitiatieven (Stipe-jild)	€ 100.000
Ondersteuning mantelzorgers	€ 450.000
Vrijwilliger ouderenorganisaties (Jaarlijks en eenmalig)	€ 43.300
Informele zorg en ondersteuning vrijwilligers	€ 16.300
Vrijwillig jeugdwerk	€ 21.965
Zorg voor leerlingen	€ 129.000
Sport: opleiding kader	€ 25.000
Sport: evenementen	€ 14.000
Sport: vitalisering verenigingen	Opgenomen in Verenigingsondersteuning
Muziek	€ 101.729
Zang	€ 47.088
Toneel	€ 10.035
Muziek/Zang innovatief	€ 16.535
Fokl. Dans	€ 10.661
Cultuurfonds	€ 36.948
Toeristisch evenement	€ 23.000
MFC's, dorpshuizen en wijkgebouwen	€ 715.458
Informatie, advies en cliëntondersteuning	€ 885.907
Vrijwillige inzet en mantelzorg	€ 193.583
Verslavingszorg	€ 3.574
Ouderenwerk	€ 206.090
Gehandicaptenzorg	€ 4.017

HOOFDSTUK 8 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In dit hoofdstuk volgt een samenvatting van de belangrijkste conclusies en eventuele aanbevelingen die in de hoofdstukken 2 t/m 7 in detail terug zijn te vinden.

Algemeen

Het is aan te bevelen dat de medewerkers van de 6 gebiedsteams zich de gebieden zo snel mogelijk 'eigen maken'. Een goede relatie -en het onderhouden en uitbreiden hiervan- met dorpsbelangen, aanspreekpunten en vrijwilligers is van cruciaal belang.

Hoofdstuk 2

Er zijn legio digitale instrumenten die de eigen kracht en sociale cohesie van inwoners (kunnen) versterken (zie 2.2.1 en bijlage 1). Het is aan te bevelen dit overzicht op de website te plaatsen en onder de aandacht te brengen van de inwoners.

De leefwereld van burgers is een andere dan de systeemwereld van de gemeente. Dit vraagt om verbinders. Dit zijn aanspreekpunten die veel weten over wat er plaatselijk leeft en plaatsvindt. Aanspreekpunten vormen een belangrijke schakel tussen gebiedsteams en inwoners.

Vrijwilligers en mantelzorgers dreigen overbelast te raken. Daarom is het van belang de huidige vrijwilligers, mantelzorgers en betreffende netwerken te koesteren en waar nodig nieuwe te zoeken en/of uit te breiden. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor de gebiedsteams.

Voor het stimuleren van plaatselijke informele netwerken en vrijwilligersinitiatieven willen we aansluiten bij een beweging van onderop. We willen dit realiseren via een netwerk van aanspreekpunten in iedere kern. De medewerkers van het gebiedsteam moeten zelf deze contacten opbouwen en onderhouden ('relatiebeheer').

Er is een groot verschil tussen mantelzorgers en vrijwilligers. Er zijn aparte plannen van aanpak voor ondersteuning van vrijwilligers (initiatieven) en mantelzorgers.

De ondersteuning van mantelzorgers vraagt om een integrale benadering. De vrijwilligers van de stipepunten kunnen hieraan een bijdrage leveren.

Mantelzorgers moeten ondersteuning op maat krijgen. De keukentafelgesprekken worden hiervoor benut.

De gemeente moet succesvolle burgerinitiatieven leren herkennen en waar nodig 'inhaken'. Dit betekent dat de gemeente de burger meer moet 'opzoeken' en moet gaan luisteren wat de burger wil en kan bijdragen. Dit betekent belemmeringen/regels wegnemen en gemeenschapsinitiatieven belonen.

De kracht van vrijwilligers zit in hun intrinsieke motivatie. Dit vereist dat de gemeente terughoudend is met sturen en interveniëren. Wel heeft de gemeente c.q. het welzijnswerk een faciliterende/ondersteunende rol.

Hoofdstuk 3

Algemeen

De bevindingen van hoofdstuk 3 onderstrepen dat het over het algemeen goed gesteld is met de eigen kracht en de sociale cohesie in Littenseradiel en SWF en dat er legio (kleinschalige) initiatieven zijn waarbij inwoners elkaar op diverse terreinen ondersteunen. Echter we hebben te weinig zicht op wat er allemaal is aan initiatieven.

Alle bevindingen m.b.t. de 16 pilots zijn in bijlage 2 terug te vinden. Hier volgen enkele highlights:

- Er gaat veel tijd en energie zitten in het opbouwen van een netwerk. Dit geldt dus ook voor de gebiedsteams. Er is een draaiboek (stappenplan) ontwikkeld voor het opbouwen van het netwerk.
- Uit een globale inventarisatie blijkt dat in de meeste kernen geen “officiële” informele netwerken zijn. Er is meestal wel sprake van een vorm van natuurlijk hulp, te typeren als burenen- en familiehulp. Het is aan te bevelen hier via de aanspreekpunten, zoals plaatselijk belangen, meer zicht op de krijgen.
- Het inventariseren van de behoeften van 75-plussers door middel van preventief huisbezoek op het gebied van wonen, welzijn, zorg -inclusief (vroeg)signalering van bijvoorbeeld eenzaamheid en dementie- heeft een schat aan informatie opgeleverd. Het is aan te bevelen op basis van de Sociale Kaart en Sociale Index dit uit te breiden.
- Het versterken van eigen kracht en sociale cohesie moet samen met de inwoners worden gedaan. Het is dan ook sterk aan te bevelen structureel in gesprek te gaan met de inwoners per gebiedsteam. Het terugkerende doel is de diverse kernen kennis te laten nemen van ‘good practises’ (leuke aansprekende initiatieven). De plaatselijke belangen worden hier standaard bij betrokken.
- Partoer -Fries bureau voor sociaaleconomische vraagstukken- beschikt over een schat van informatie m.b.t. methoden en digitale instrumenten voor netwerkversterking van mantelzorgers.
- De vrijwilligers van de stipepunten weten veel van de informele hulp en vrijwilligersorganisaties en zijn derhalve belangrijke aanspreekpunten voor de gebiedsteams. Deze expertise is voor belang voor de gebiedsteammedewerkers. Het is aan te bevelen te zoeken naar functionele verbindingen tussen beide ‘partijen’.
- De faciliterende/ondersteunende rol van de gemeenten m.b.t. de participatiedoelgroep via stipepunten met vrijwilligers- is kwetsbaar. Het is aan te bevelen deze te versterken.
- Wijken- en dorpencoördinatoren, buurtsportcoaches, opbouwwerkers en de aanspreekpunten spelen een cruciale rol in de contacten met de vrijwilligers(netwerken) en in het verlengde hiervan de gebiedsteams. Het is aan te bevelen te investeren in deze ‘driehoeksverhouding’.
- De organisaties die actief zijn op het gebied van cliëntenparticipatie (Wmo-platform, bijbehorende adviesraden, WWB-adviesraad, CIG, seniorenbonden) kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het gebiedsgericht werken. Dit betreft onder andere signalen over de uitvoering, het aanleveren van aanspreekpunten of het zelf fungeren als aanspreekpunt. M.b.t. de aanspreekpunten is afgesproken dat het Wmo-platform hierin het voortouw neemt.
- De samenwerking tussen de informele en formele zorg versterkt de ondersteuning aan kwetsbare inwoners. Het is sterk aan te bevelen de brede overleggen te continueren en in te passen in het gebiedsgericht werken.
- Het kernenbeleid krijgt een vervolg waarbij we extra investeren in Bolsward en Sneek. Het is faciliterend aan de uitwerking van de clustergerichte aanpak. Het streven is het kernenbeleid te integreren in de clusteragenda’s en in de gebiedsteams.
- Het betreffende subsidiebeleid (onder andere vrijwillige ouderenorganisaties en vrijwillig jeugdwerk) is net geharmoniseerd. Het is op voorhand aan te bevelen hier niet op te bezuinigen. Sterker nog we stellen voor een extra middelen voor eenmalige creatieve ideeën/initiatieven in de geest van het OBW (Old Burger Weeshuis, betreft slotuitkering) in het leven te roepen. Dit wordt/is in het PVA vrijwilligersinitiatieven verder uitgewerkt.

Hoofdstuk 4

Er in principe geen verschil in aanpak (nodig) in de ondersteuning van eigen kracht, sociale cohesie en vrijwilligers(initiatieven) in stad en platteland. Echter wel in de intensiteit van de aanpak in de zin dat er in de steden intensiever en vaker ondersteuning moet worden geboden om hetzelfde resultaat te bereiken. Dit heeft alles te maken met het feit dat men elkaar in de steden vaak minder goed kent dan in de dorpen.

M.b.t. de grotere dorpen nabij de stad en kleine, afgelegen dorpen is een nuancering op zijn plaats. Hier zet een significant hoger aantal inwoners zich in dan in steden. Dit komt vooral doordat men elkaar graag vanuit georganiseerde informele hulp helpt, dit wordt ook wel modern nabuurschap genoemd. In steden is dit in mindere mate aanwezig en inwoners zien meer belemmeringen om burens en stadsgenoten zomaar te helpen.

Hoofdstuk 5

De Sociale Kaart is een belangrijk instrument voor de medewerkers van de gebiedsteams. Er wordt aangesloten bij de Sociale Kaart van MEE Nederland. De aanspreekpunten vormen hierin een belangrijke schakel. Kortom een goede, betrouwbare Sociale Kaart is onmisbaar en het is van belang dat de gemeente hierin de regie heeft. Het is de bedoeling dat de meest relevante gegevens voor 1 januari zijn ingevoerd; dit is wel een groeiproces. De gebiedsteammedewerkers kunnen in ieder geval op 1 januari gebruik maken van de SK op hun laptop of tablet. De SK voor de burgers -die via de gemeentelijke website is te raadplegen- is begin 2015 gebruiksklaar.

Algemene voorzieningen (vormen een belangrijk onderdeel van de Sociale Kaart) en zijn van groot belang voor de eigen kracht en sociale cohesie van de inwoners. Het is aan te bevelen in overleg met de inwoners- te bepalen welke algemene voorzieningen versterkt moeten worden. De voorzieningen worden/zijn per gebiedsteam in kaart gebracht.

Aanspreekpunten vormen eveneens een belangrijk onderdeel van de Sociale Kaart. De werving van aanspreekpunten gebeurt in samenspraak met de adviesraden.

De sociale index per gebiedsteam is per 1 januari 2015 beschikbaar voor de medewerkers van de 6 gebiedsteams.

Hoofdstuk 6

- Er gebeurt in onze gemeenten genoeg op het gebied van preventie en signalering.
- Het overzicht van wat er *precies* gebeurt, wanneer en door wie ontbreekt nog.
- De samenhang tussen de verschillende preventie-activiteiten en in het verlengde hiervan de signalering is nog niet optimaal.
- Focus op sport/bewegen: buurtsportcoaches spelen hierin een cruciale rol waarbij het aan te bevelen is de focus in 2015 meer op de ouderen te leggen.
- Buurtsportcoaches moeten -samen met de dorpen- en wijkcoördinatoren, het opbouwwerk, het jeugdwerk, het ouderenwerk,- een belangrijke rol krijgen in het opbouwen van netwerken met vrijwilligers(organisaties). Regelmatig overleg met de gebiedsteams is aan te bevelen.
- Het is aan te bevelen dat gemeenten het gesprek op gang brengen tussen krachtige verenigingen en invloedrijke, initiatiefrijke, creatieve burgers.

Hoofdstuk 7

Hierin is schematisch weergegeven welke subsidiebedragen een rol spelen in het versterken van de eigen kracht en sociale cohesie. Voor details wordt verwezen naar bijlage 3. Het is aan te bevelen hier niet op te bezuinigen.

Conclusies m.b.t. ondersteuning vrijwilligers(initiatieven)

- Focus niet te snel of niet alleen op individuele burgers, gebruik schakelorganisaties: vergeet georganiseerd vrijwilligerswerk, mantelzorgsteunpunten, vrijwilligerscentrale en brede overleggen niet.
- Maak gebruik van netwerken/structuren die er liggen; sluit hier bij aan.
- Speel in op het enthousiasme van de inwoners en zoek het gemeenschappelijk belang.
- Het is niet zinvol te investeren in de eigen kracht van inwoners als ze niet willen.
- Richt je vooral op het versterken van de sociale cohesie; ga mee met de kracht die al ontwikkeld is en neem individuen hier in mee.
- Probeer bestaande netwerken uit te breiden.
- Denk out of de box: bij de brandweer zitten heel veel vrijwilligers (vormen hecht netwerk!)
- Kietel initiatieven met kleine subsidies onder het mom: als je iets van de burger wilt moet je daar ook wat voor teruggeven.
- Als een initiatief onverhoopt niet van de grond komt, forceer dan niet.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van enthousiaste aanspreekpunten; sluit aan bij 't enthousiasme.
- Regel per gebiedsteam ontmoetingen tussen/met aanspreekpunten op een bepaald gebied/op een bepaald lokaal probleem: nodig naast professionals ook vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties uit.
- Snij thematiek aan die aansluit bij wat er leeft onder de inwoners.
- Richt je op verenigingen, vrijwillige brandweer, kerken, jeugdketen, ouderenbonden enzovoort.
- Vrijwilligers zijn kwetsbaar. Investeren in ondersteuning is aan te bevelen.
- Werven van vrijwilligers kost veel tijd. Goede screening is aan te bevelen. Begeleiden van vrijwilligers kost veel tijd.
- Er haken de nodige vrijwilligers af.

Conclusies m.b.t. ondersteuning mantelzorgers

- Mantelzorgers hebben vaak geen keus; ze hebben een directe relatie met de cliënt.
- Ondersteuning van mantelzorgers is wettelijk geregeld in de nieuwe Wmo.
- De behoefte van de mantelzorger komt in het keukentafelgesprek aan bod.
- Ondersteuning van en waardering voor de mantelzorger is maatwerk.
- Het is van groot belang de mantelzorger het gevoel te geven er niet alleen voor te staan.
- Het PvA ondersteuning mantelzorgers is een flexibel plan; het is onverstandig op dit moment alles al vast te leggen.
- De gebiedsteams krijgen een belangrijke rol in de ondersteuning van de mantelzorgers.
- De mantelzorger bestaat niet. Er zijn verschillende categorieën mantelzorgers met specifieke ondersteuningsbehoeften.

BIJLAGE 1: INSTRUMENTEN TER VERSTERKING VAN EIGEN KRACHT EN SOCIALE COHESIE

www.eigenkrachtwijzer.nl

De EigenKrachtWijzer helpt inwoners van gemeenten met vragen over moeilijkheden die zij tegenkomen in het dagelijks leven. De EKW is een online hulpmiddel waarmee de burger zelfstandig oplossingen voor zijn hulpvraag kan zoeken en vinden over bijvoorbeeld hulp bij het huishouden, woningaanpassingen, mobiliteit, financiën. Via een gerichte vragenlijst komt de gebruiker bij een antwoord of oplossing, die de leefsituatie eenvoudig kan verbeteren. De vraagsteller wordt geholpen met oplossingen waar hij of zij wellicht niet meteen zelf aan gedacht zou hebben. Soms met hulp van mensen om hen heen. In de oplossing speelt de eigen kracht van mensen een belangrijke rol, zodat zij zo lang mogelijk de regie over hun eigen leven kunnen houden, zonder meteen gebruik te maken van professionele hulpverleners.

www.vraagelkaar.nl

Vraagelkaar is gratis. Op Vraagelkaar kun je elkaar - zonder enige verplichting - alles vragen én aanbieden. Vraagelkaar is een initiatief van Studio 232 en wordt ondersteund door Alliade (Talent), Provincie Groningen, Provincie Friesland, gemeente Groningen, gemeente Appingedam, gemeente Loppersum, het Friesland College, het Bornego College, het Noorderpoort College, het fonds Sluyterman van Loo en stichting RCOAK.

www.burenhulpcentrale.nl

Onder burenhulp worden eenmalige en eenvoudige klusjes verstaan. Via een telefoonnummer van de burenhulpcentrale in de gemeente en krijgt de hulpvrager een medewerker van het steunpunt in de gemeente aan de telefoon. Die zorgt ervoor dat het verzoek direct terecht komt bij mensen bij in de buurt die hebben laten weten wel eens iets voor een ander te willen doen. Dat kan via de telefoon, maar ook via deze website. Iedereen die bij de burenhulpcentrale staat ingeschreven, is deelnemer. Dat betekent dat men kan bellen met een vraag, of gebeld kan worden. Vooraf kan worden aangegeven waarvoor wel, en waarvoor men niet gebeld wil worden. Aanmelden kan via het telefoon nummer van de burenhulpcentrale in de gemeente of via de website.

Het gebruik van de burenhulpcentrale is gratis. Een dergelijk steunpunt moet wel worden opgericht. De deelnemers hoeven niet te beschikken over een computer.

www.wehelpen.nl

WeHelpen is een online marktplaats voor het vinden en verbinden, organiseren en delen van hulp. Met wehelpen.nl kan men hulp vragen en aanbieden, maar ook hulp organiseren - voor zichzelf of een ander - binnen een hulpnetwerk van familie en vrienden. In dit hulpnetwerk deelt men een agenda met een logboek en notitiepagina's binnen een groep van familie, vrienden, kennissen en burens. Hulpvragen kunnen worden gesteld aan het hele hulpnetwerk of aan specifieke personen binnen het hulpnetwerk. In het hulpnetwerk deelt men informatie, afspraken en ervaringen. Iedereen kan op ieder moment van de dag inloggen en deze informatie lezen.

www.zorghulpAtlas.nl

Atlas van Zorg & Hulp is een online wegwijzer in de wereld van zorg & welzijn voor zorg- en hulpbehoevenden, mantelzorgers en zorg- en hulpverleners. Hier vind je informatie die kan bijdragen aan het proces van vinden, regelen en organiseren van zorg en hulp. Het doel van de Atlas van Zorg & Hulp is om als platform te fungeren en daarmee de (bestaande) informatie op het gebied van zorg en hulp voor iedereen overzichtelijk en vindbaar te maken.

www.quli.nl

Jongeren en ouders zelf de regie te geven over de zorg die zij nodig hebben. Dat is het idee van de nieuwe applicatie Quli. Via Quli kunnen jongeren hun persoonlijk dossier beheren en delen met anderen. De app geeft hulp of goede raad om bewust met gezondheid om te gaan. Handige instructiefilmpjes bieden zelfhulp. De Quli app is afgestemd op allerlei zorgvragen. 'Via chat of mail kun je contact leggen met anderen die je kunnen helpen zoals familie, vrienden, lotgenoten en zorgprofessionals.'

www.vraagwijzernederland.nl

Stichting VraagWijzer Nederland is kennispartner van gemeenten, woningcorporaties en organisaties voor welzijn en zorg. Ze dragen kennis over door het uitvoeren van onderzoek, het ontwikkelen van beleid, het geven van advies en ondersteuning en het trainen van medewerkers. De programma's De Kanteling, Welzijn Nieuwe Stijl en Antwoord© zijn leidraad voor hun activiteiten. De kracht van VraagWijzer is een combinatie van ervaring met het ontwikkelen van Wmo-loketten, inzet op het project De Kanteling van VNG en de huidige praktijkervaringen voor sociale wijkteams conform Welzijn Nieuwe Stijl.

www.zelfredzaamheidmatrix.nl

De Zelfredzaamheid-Matrix 2013 (ZRM) is het instrument waarmee behandelaars, beleidsmakers en onderzoekers in de (openbare) gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en gerelateerde werkvelden, de mate van zelfredzaamheid van hun cliënten eenvoudig en volledig kunnen beoordelen. De ZRM is ontwikkeld onder eindverantwoordelijkheid van GGD Amsterdam. Het instrument (inclusief formulier, scorekaart en handleiding) is gratis te downloaden. Desgewenst is het mogelijk om een training te volgen (tegen betaling).

http://www.vng.nl/files/vng/vng/Documenten/Extranet/werk_en_inkomen_2011/participatieladder/20110408_implementatie_en_gebruik_participatieladder.pdf

De Participatieladder is in 2008 ontwikkeld door de VNG. De participatieladder wordt gebruikt door de medewerkers van de gemeente. De Participatieladder is een meetinstrument waarmee je van iedere burger kunt vaststellen wat diens mate van participatie in de samenleving is. De ladder is onderverdeeld in zes treden, van sociaal geïsoleerd tot werkend zonder ondersteuning. In maart 2011 is het gebruik van de participatieladder geëvalueerd.

HELP! app met hulp van ministerie van Veiligheid & Justitie

De HELP! app is een gratis smartphone-applicatie om hulp in te roepen bij een noodgeval. Door een druk op de knop bel je 112. Tegelijkertijd ontvangt iedereen die de app heeft gedownload en in de buurt is een melding waar en hoe ze kunnen helpen.

Stichting Enviu heeft deze app samen met Vodafone Stichting ontwikkeld, als laagdrempelige manier om mensen te verbinden bij noodgevallen. De app is al zo'n 80.000 keer gedownload. Het ministerie van Veiligheid en Justitie is bij de HELP! App betrokken door te faciliteren in het samenbrengen van bestaande initiatieven waardoor partnerships kunnen ontstaan die de dekkingsgraad van de app verhoogt. Tijdens de ontwikkeling van de app is een succesvolle pilot uitgevoerd in samenwerking met de 112-meldkamer van het Korps Landelijke Politiediensten.

BIJLAGE 2: OVERZICHT BEVINDINGEN PILOTS

Bijlage 2: OVERZICHT BEVINDINGEN PILOTS

<p>Pilot informele zorg:</p> <p>Samenwerking tussen WMO-team en Timpaan Welzijn</p>	<p>Doel:</p> <ul style="list-style-type: none">• versterken van de informele zorg volgens concept Mienskipsoarch <p>Wat is er geleerd:</p> <ul style="list-style-type: none">• Er zijn vaak geen informele netwerken, wel is er sprake van natuurlijke hulp. Denk dan aan familie- of burenhulp.• De tijd was te kort om de pilot uit te breiden.• De schaal van de pilot is feitelijk te klein geweest om betrouwbare uitspraken te doen.• De informele netwerken komen niet vanzelf tot stand. Een aanjaagfunctie is hierbij nodig. <p>Op welke wijze zijn inwoners/cliënten betrokken bij de pilot:</p> <ul style="list-style-type: none">• Er vindt een kennismakingsgesprek plaats op basis van de hulpvraag.• Er wordt gezocht naar vrijwilligers voor aanspreekpunten binnen de kernen• Men is op zoek gegaan naar freonskippers. Dit zijn vrijwilligers die als achterwacht/stand-in voor de vrijwilligers willen fungeren. <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none">• Belangrijk is om te starten vanuit de eigen kracht van mensen. <p>Conclusie van de pilot tot dusver:</p> <ul style="list-style-type: none">• Er zijn grenzen aan de informele zorg door vrijwilligers.• De gebiedsteammedewerkers zullen een balans moeten vinden tussen het werk met individuen (keukentafelgesprekken) en het versterken van de sociale omgeving (voorliggend veld en informele zorg).• De gebiedsteammedewerkers zijn veel tijd kwijt aan het opbouwen van een netwerk.
<p>“Graach Dien” in Scharnegoutum</p>	<p>De kerk en dorpsbelang Scharnegoutum-Loënga zijn gestart met een klussendienst. Op deze manier kunnen de mensen elkaar helpen, en deelt men de zorg voor elkaar in de eigen omgeving.</p> <p>Vrijwilligers kunnen aangeven welke klussen men kan en wil uitvoeren voor dorpsbewoners. De vrijwilligers melden zich aan via de website of de dorpskrant.</p> <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none">• Hulpvragen worden in beeld gebracht.• Mensen worden met elkaar in contact gebracht.• Er ontstaat een netwerk van vrijwilligers.

<p>Pilot ouderenadvisering- en ondersteuning</p> <p>Samenwerking vrijwilligers en Timpaan Welzijn</p>	<p>Doel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het inventariseren van de behoeften van 75-plussers op het gebied van wonen, welzijn en zorg. • Het bieden van ondersteuning/informatie zodat men zo lang mogelijk thuis kan blijven wonen. • Het doorverwijzen en toeleiden naar voorzieningen. <p>Wat is er geleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligers zijn kwetsbaar, en hebben ondersteuning nodig. • Het begeleiden van de vrijwilligers kost veel tijd. • Er haken de nodige vrijwilligers af. • Het is een doorgaand proces. <p>Op welke wijze zijn inwoners/cliënten betrokken bij de pilot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligers hebben preventieve thuisbezoeken gebracht bij een deel van de 75-plussers in het Cluster Sneek. • In het cluster plattelandskernen Bolsward zijn alle 75-plussers benaderd. • Vrijwilligers doen de preventieve huisbezoeken. <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De preventieve huisbezoeken leveren heel veel informatie op. • Er moet een link gelegd worden met de gebiedsteams. • De doorverwijzing van de vrijwilligers naar de WMO-consultanten loopt goed. • Het verlagen van de leeftijdsgrens naar 65-plussers levert nog meer (preventieve) informatie op. • Het contact met de Stipepunten moet intensiever worden en er moet naar de functie van het Stipepunt gekeken worden. • Er moet goede ondersteuning en scholing voor de vrijwilligers komen. • De vrijwilligers moeten gescreend worden, zodat er minder vrijwilligers afhaken.
---	---

<p>Inloopvoorziening voor mensen ex-GGZ</p> <p>Vrijwilligers en Waldrikhiem (vrijgekomen dienstencentrum voor ouderen van Tellens)</p>	<p>Vanuit de behoefte aan een inloopvoorziening voor mensen met ambulante GGZ-begeleiding is een ontmoetingsplek gecreëerd voor in principe iedereen die daar behoefte aan heeft in Waldrikhiem. Het initiatief draait op vrijwilligers. Ze zijn open op de woensdag en zaterdagmiddag. Met name de zaterdagmiddag wordt druk bezocht. De bezoekers vormen een gemêleerd gezelschap.</p>
--	--

<p>Soarch meiinoar</p> <p>Thuiszorg Zuid West Friesland</p>	<p>Doel: Verminderen van de formele zorg.</p> <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De geconsumeerde zorg is met 5% afgebouwd. Dit werd o.a. bereikt
---	---

	<p>door cliënten te leren hoe ze bepaalde zorghandelingen zelf kunnen doen of door kleine zorgdiensten over te dragen aan iemand in het sociale netwerk.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bewustwording dat zaken anders moeten is vergroot. <p>De Thuiszorg is tevreden over deze nieuwe werkwijze, deze werkwijze wordt daarom ook geïmplementeerd in de andere teams. Ook gaan de teams aan de slag met zelfsturing, waarvan zelfroostering en zelfplanning een onderdeel is.</p>
<p>Ontzorgen en ontschotten</p> <p>Timpaan, MindUp en De Noorderbrug</p>	<p>Doel: Ontschotting door integrale samenwerking van betrokkenen.</p> <p>Wat zijn de resultaten: Er is onder andere een Repair Cafe gerealiseerd. Repaircafes zijn gratis toegankelijke bijeenkomsten die draaien om samen te repareren. Bezoekers kunnen spullen van thuis meebrengen en samen met een deskundige repareren. De deskundigen zijn cliënten van Noorderbrug, Mind Up en vrijwilligers van Timpaan. Het Repaircafe is ook bedoeld om buurtbewoners op een nieuwe manier met elkaar in contact te brengen.</p>
<p>Housing First</p> <p>Limor Sociaal Team</p>	<p>Woning en zorgprogramma voor dak- en thuisloze alleenstaanden in de leeftijd van 18 tot 60 jaar verblijvend in de gemeente Súdwest-Fryslân.</p>
<p>Steunpunt voor en door inwoners die niet direct aan de slag kunnen in een betaalde baan</p> <p>Stichting Tellens en Stichting Philadelphia Zorg</p>	<p>Er komt een steunpunt voor en door inwoners die niet direct aan de slag kunnen in een betaalde baan. Via dit steunpunt worden verschillende werkplekken aangeboden; (re-)integratieplekken, betaalde en onbetaalde plekken en plekken om (weer) mee te doen in de samenleving. Inwoners aan de slag in Woonzorgcentrum Huylckenstein. Het brengt voor de bewoners in het woonzorgcentrum meer 'leven in brouwerij', meer aandacht en een winkelservice die boodschappen tot aan eigen deur brengt. Het steunpunt is bedoeld voor Wajongers, mensen met een verstandelijke of psychische beperking, mensen met niet aangeboren hersenletsel (NAH), mensen met een uitkering van de WIA of Sociale dienst en mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening of de AWBZ. Er is professionele ondersteuning en met behulp van vrijwilligers is het voor deze doelgroep de uitdaging om aan de slag te gaan als verkoper in de winkel, medewerker van het serviceteam of gastvrouw in de zorg.</p>
<p>Dagbesteding 'meedoen!'</p> <p>Timpaan Welzijn, MindUp, Zorggroep Tellens, Wil, Noorderbrug en Zorggroep Plantein</p>	<p>Met een pilot <i>dagbesteding</i> gaan de aanbieders en de welzijnsorganisatie meer samenwerken en gebruik maken van elkaars locaties. Zij onderzoeken op welke wijze kwetsbare inwoners gebruik kunnen maken van faciliteiten, waardoor deze groep inwoners versterkt worden in hun eigen kracht. Het wordt zo mogelijk voor cliënten dichtbij huis, in hun eigen omgeving, een zinvolle dag te maken. Kennis wordt uitgewisseld en netwerken worden vergroot. Meedoen in de samenleving is de overkoepelende doelstelling.</p>

Dagbesteding
Nieuwe stijl

Hof en Hiem,
Maeykehiem en Miks
welzijn

Beoogde resultaten:

- Het dichterbij aanbieden van begeleiding groep en vervoer van deelnemers aan begeleiding groep, dat er meer “gemengd” aanbod komt (doelgroepen gemengd) en dat er meer gebruik gemaakt gaat worden van het maatschappelijk middenveld;
- Gebruikers hoeven minder gebruik te maken van de aangeboden vervoersmogelijkheden omdat de locatie gemakkelijker zelfstandig te bereiken is. In eerste instantie met behulp van het sociale netwerk of vrijwilligers/maatschappelijke verbanden;
- Vermindering van de kosten van begeleiding groep en vervoer. Uitgangspunt van de pilot is, dat begeleiding groep en vervoer in de vernieuwde vorm goedkoper is dan de huidige vorm, waardoor dit voor de aanbieder aantrekkelijk is;
- Gebruikers van het vervoer wordt meer zelfredzaamheid en inzet van de eigen mogelijkheden gevraagd en dat de gebruikers hun eigen kracht ook meer inzetten voor het bereiken van de locatie voor dagbesteding. Inwoners vanuit het beleidsterrein Participatie worden ingezet bij de pilots.

Wat is er bijgesteld:

- Geen compleet activiteitenpakket aanleveren.
- Vanuit behoefte gaan organiseren, nu vraaggericht aanbieden.
- Maatwerk leveren gericht op individu en op collectief.
- Eigen keuze en regie van de deelnemers. (De tijd die dit vraagt in acht nemen.)

Wat is er geleerd:

- Communicatie moet helder en duidelijk zijn naar alle betrokken partijen, dit geldt voor de hele periode. Ook door wisselingen van de bij deze pilot betrokken personen, is een goede communicatie een pré. Anders veel tijdverlies. Zo hebben het vertrek van een medewerker, een periode van langdurig ziek zijn van een andere medewerker en wisseling van functie van weer een andere medewerker hierin parten gespeeld. Maar door een duidelijke communicatie over en weer is hiermee het tijdverlies beperkt gebleven.
- Tijdsplanning is te krap om een goed helder beeld te krijgen. Mensenwerk vraagt om veel meer tijd. Veel wordt er al in gang gezet, alleen voor de voortgang moet er ook de nodige tijd gereserveerd worden.

Op welke wijze zijn inwoners/cliënten betrokken bij de pilot:

- Sociale wijkteams nog meer informeren.
- In samenwerking met Miranda Hobo (Locatiemanager Vegelin State) mogelijkheden besproken voor het opstarten van een wijkfunctie in Rotsterhaule (Woongemeenschap Yn 'e Doarpsfinne), dit naar aanleiding van de vraag vanuit het SWT Oudehaske voor de mogelijkheden voor dagactiviteiten in de omgeving van Oudehaske. Hier zullen de persoonlijke wensen nog nagegaan worden en aan de hand hiervan de start gemaakt.
- De Plaatselijke Belangen en werkgroepen met initiatieven van inwoners worden benaderd om wensen van de inwoners kenbaar en uitwerkbaar te maken.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit Miks Welzijn is er contact geweest met de groep vrijwilligers van Mei Inoar (Langweer) en zijn de wensen en behoeften doorgenomen. Voorstel daarbij was, maak eerst een goed plan en dan kunnen wij kijken wat wij hierin voor elkaar kunnen betekenen. • Bij de afdeling communicatie van de gemeente is gevraagd om ook op de website van de gemeente de pilots te promoten. Ook is er gevraagd om inwoners via de website op de hoogte te brengen van de mogelijkheden die er zijn voor het aangeven van behoeften in dagactiviteiten en met wie men dan contact kan opnemen. <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn twee cliënten van Mayekehiem die hun werkvoorziening in Doniahiem hebben. In de toekomst zullen dit er vier zijn. • Door samen te werken wordt een aantal zaken nu gecombineerd. Dit zorgt er voor dat de ondersteuning dichterbij aangeboden kan worden waardoor er minder vervoersbehoefte is. Ook wordt het netwerk steeds groter doordat er meer partijen bij betrokken zijn. • In Maeykehiem is Mayke' s Cafe opgestart. Elke eerste zondag van de maand is hier de mogelijkheid om een hapje en drankje te nuttigen. Op deze manier komen de bewoners van Maykehiem op een leuke manier in contact met de andere inwoners. <p>Conclusie van de pilot Dagbesteding tot dusver: Kanteling AWBZ / Wmo is in gang gezet maar helt nog niet over. Dit geldt voor zowel de inwoners als voor de instellingen.</p>
--	---

<p>Dagbesteding en vervoer bij dagbesteding</p> <p>Alliade/WIL, De Noorderbrug, MindUp, Tellens, Timpaan Welzijn en Plantein</p>	<p>De beoogde resultaten zijn gelijk als hierboven bij de omschrijving van de pilot 'Dagbesteding'.</p> <p>Wat is er bij gesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is bij vervoer en dagbesteding een beschrijvend onderzoek uitgevoerd m.b.t de combinatiemogelijkheden van de doelgroepen. In verband met de privacy problematiek en de looptijd van de pilot is de pilot niet in de praktijk uitgevoerd. <p>Wat is er geleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zijn mogelijkheden om de verschillende doelgroepen te combineren (ongeveer 70% van de doelgroep). Dit betekent niet dat je zomaar iedereen uit de doelgroepen gezamenlijk kunt vervoeren of bij elkaar kunt zetten voor dagbesteding. Zorgvuldigheid, maatwerk, kijken naar talenten en interesses zijn belangrijke criteria voor het doen slagen. • Binnen de doelgroepen zit een klein deel dat kan deelnemen aan het reguliere sociale domein. Hierbij worden de voorliggende voorzieningen bedoeld zoals het welzijnswerk. • Een ander punt van lering is het spreken van 'dezelfde' taal. Je hebt 'gemeente' taal, 'welzijns' taal, maar ook 'zorg' taal. Als je niet dezelfde taal spreekt, is het moeilijk om elkaar te bereiken. We zien in onze samenwerking dat als je dit weet en elkaar bevroegd en aanvult dat je het vaak over dezelfde zaken hebt, dan wel elkaar begrijpt. • Om vernieuwing in gang te zetten en om samenwerking te
--	---

	<p>realiseren, heb je een regisseur nodig. Zonder regisseur worden er geen stappen gezet en blijft een ieder zijn eigen gang gaan.</p> <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is op LinkedIn een discussie gestart, waarin is gevraagd naar de ervaringen met het mengen van doelgroepen. Uit deze discussie blijkt dat het combineren van de doelroepen diverse emoties oproept en dat velen van mening zijn dat het mengen van doelgroepen niet kan. Bij doorvragen worden er nuances aangebracht en komen voorbeelden uit het land die laten zien dat het kan. • Er is beschrijvend onderzoek opgeleverd. In het beschrijvend onderzoek staan de mogelijkheden om het vervoer en de dagbesteding van de verschillende doelgroepen te combineren. <p>Conclusie van de pilot tot dusver: Het is mogelijk dat een deel van de doelgroepen gecombineerd wordt mits er aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt en alles heel zorgvuldig gebeurt! Ook dient er rekening mee te worden gehouden dat een deel van de doelgroep kwetsbaar is en blijft en altijd afhankelijk zal zijn en blijven van gespecialiseerde hulp. Een ander belangrijk aandachtspunt is dat een deel van de doelgroepen switcht tussen reguliere hulp en specialistische hulp omdat zij goede en slechte perioden hebben.</p>
--	---

<p>Pastiel</p> <p>GR Fryslân West (Empatec, De Friese Meren, Súdwest-Fryslân, dienst sociale zaken, werkgelegenheid Noardwest-Fryslân)</p>	<p>Beoogde resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benut de opgebouwde infrastructuur van de organisaties en de werkervaringsplekken. • Zet de uitkeringsgerechtigden direct aan het werk of maak ze binnen een jaar arbeidsklaar. • Realiseer de inverdieneffecten. • Realiseer de re-integratie met eigen personeel. • Verstrek minder uitkering en realiseer besparingen. • Ontwikkel een intensieve werknemersdienstverlening. <p>Resultaten tot nu toe: Gedurende de pilot (1 februari 2013-1 februari 2014):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruto instroom 2154 kandidaten. • Terugkeer naar zorg 687. • Ingetrokken aanvragen (preventie) 240. • Netto instroom 1227. • In diverse fasen van de pilot 815. • Naar werk 412. • Waarvan 100% uit de uitkering 228. • Aantal werkgeversbezoeken 1390 (doel was meer dan 600). • Aantal opdrachten van werkgevers 412 (doel was meer dan 80) • Pilot is verlengd tot januari 2015.
--	---

<p>Duomenen</p> <p>Timpaan en de gemeenten De Friese</p>	<p>Beoogde resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De zorgklant dichterbij de arbeidsmarkt brengen door deze te koppelen aan een vrijwilliger, bruggenbouwer, hun wensen en
--	--

<p>Meren, Súdwest-Fryslân en Littenseradiel</p>	<p>talenten te laten ontdekken en ervaring op te laten doen via vrijwilligerswerk. De zorgklant en de vrijwilliger lopen als duo door een traject die ervoor moet zorgen dat de zorgklant meer participeert aan de samenleving.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 45 klanten (30 SWF + Littenseradiel en 15 DFM) bemiddelen naar vrijwilligerswerk. <p>Resultaten tot nu toe: Pilot is gestart op 1 oktober 2013</p> <p>Voor 1 maart 2014 was de helft bemiddeld.</p>
<p>Kansrijk Ondernemen</p> <p>Súdwest-Fryslân en Leeuwarden</p>	<p>Beoogde resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klanten met interesse en ideeën bemiddelen naar hun eigen onderneming en zelfstandige bedrijfsactiviteit. <p>Resultaten tot nu toe: Pilot loopt van 1 februari 2014- 1 februari 2015</p> <p>Via mailing en na selectieprocedure 16 potentiële kandidaten geworven. Officieel gestart eind april met deze kandidaten, nog geen resultaten bekend.</p>
<p>Buurtzorg Jong Bolsward</p>	<p>Beoogde resultaten: De gemeente Súdwest-Fryslân wil in het kader van het vernieuwingsproces rond gebiedsgericht werken ervaring in de praktijk opdoen met één zelfsturend jeugd team voor de gezinnen in Bolsward. D.w.z. dat het team zelf de gezinnen helpt en zelf verantwoordelijk is voor de inhoudelijke randvoorwaarden en voor de kwaliteit van de zorgverlening. Professionals bepalen zelf samen met hun gezinnen de prioriteiten en worden niet belemmerd door de organisatie, door regelgeving rondom indicaties en financiën, door de taakopvatting van organisaties of door privacyreglementen. Dat alles werk belemmerend bij het bieden van de juiste zorg. Gezinnen hebben geen last van bureaucratie trage communicatie of afstemmingsvraagstukken. Huisartsen, scholen, het CJG, andere professionals in de gemeente en de regio hebben te maken met een vast team dat snel handelt, direct te bereiken is en zelf besluiten neemt. Door deze werkwijze is minder tijd nodig voor het organiseren en afstemmen van de zorg, minder doorverwijzingen en is er sprake van een effectieve besteding van maatschappelijke middelen.</p> <p>Wat is er geleerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De medewerkers hebben niet vanaf het begin direct alle interventies en resultaten opgenomen in het registratiesysteem. De zorgverlening en teambuilding stonden centraal. In de resterende periode zullen meer de interventies en resultaten worden bijgehouden. • Het team was relatief klein en daardoor kwetsbaar bij ziekteverzuim van een van de teamleden. Voor het vervolg zal de vervanging bij ziekte geregeld moeten worden om zorgcontinuïteit te kunnen waarborgen. <p>Wat zijn de resultaten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De afgelopen 9 maanden heeft het jeugdteam zich gepositioneerd als goed werkend team waar alle partijen in het veld zoals huisartsen,

scholen en jeugdprofessionals terecht kunnen met vragen over opvoeden en opgroeien.

- Het grote aantal aanmeldingen bij het jeugdteam zelf in een relatief korte tijd.
- Het jeugdteam heeft een goede samenwerking opgebouwd met huisartsen waardoor ook deze beroepsgroep hulpvragers doorverwijst naar het jeugdteam.
- Het jeugdteam heeft een goede samenwerking opgebouwd met de veiligheidsketen w.o. wijkagenten.
- Door het ontbreken van indicatiestelling kunnen hulpvragers veel sneller hulp worden geboden.
- De meeste jeugdhulp kan door het jeugdteam zelf worden verleend doordat het jeugdteam multidisciplinair is samengesteld.
- Verwijzingen naar specialistische voorzieningen blijken minder nodig te zijn.

Bijlage overzicht subsidieontvangers

Een bestuursorgaan mag alleen subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift (lees: verordening c.q. nadere regels) dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Uitzondering hierop vormen subsidieontvangers die met naam en (maximum) bedrag in de begroting staan vermeldt (artikel 4:23 lid 3c Algemene wet bestuursrecht). Deze bijlage bevat een overzicht van deze subsidieontvangers. Hiermee is voldaan aan de verplichting van een wettelijke grondslag. Hiernaast kan het college zgn. nadere regels vaststellen (art. 2 lid 2 Algemene subsidieverordening). Deze richten zich met name op subsidieregelingen waar meerdere aanvragers een beroep op kunnen doen.

Naam organisatie	max. bedrag 2015
0. Leefbaarheid, sociale samenhang en maatschappelijke ondersteuning	
<i>MFC's, dorpshuizen en wijkgebouwen</i>	
St. Timpaan Sneek t.b.v. opbouwwerk en ondersteunende inzet	182.820,00
St. Ons Gebouw Bolsward	49.999,00
MFC It Heechhûs Heeg	24.500,00
MFC De Mande Nijland	47.646,92
MFC It Harspit Oppenhuizen	45.378,02
MFC It Joo Oudega	25.300,00
MFC De Gearhing Parrega	9.050,00
MFC Maggenheim, Makkum	81.000,00
MFC De Driuwpôle Woudsend	27.400,00
Wijkplatform Sperkhem-Tuindorp Sneek	9.961,00
Wijkplatform Noorderhoek Sneek	9.961,00
Wijkplatform Lemmerweg Oost Sneek	9.961,00
Wijkplatform Lemmerweg West Sneek	9.961,00
<i>Informatie, advies & cliëntondersteuning</i>	
St. Timpaan t.b.v. de Papierwinkel	27.391,00
Tûmba, antidiscriminatiebureau Leeuwarden	33.397,00
Belangenbehartiging Uitkeringsgerechtigden en Gehandicapten Sneek	5.716,00
MEE Friesland, cliëntondersteuning	819.403,00
<i>Vrijwillige inzet, mantelzorg</i>	
St. Timpaan t.b.v. vrijwillige inzet & mantelzorg	123.771,00
St. Timpaan t.b.v. vrijwilligersbegeleiding	33.649,00
St. Vrijwillige Palliatieve Terminale Zorg ZWF (VPTZ)	8.531,00
Humanitas ZWF te Bolsward	6.132,00
St. Solidair Friesland t.b.v. project Support Fryslân, maatjesproject	13.500,00
St. Present Sneek	8.000,00
<i>Gezondheid</i>	
Verslavingszorg Noord Nederland, DGSG VO	3.574,00
<i>Ouderenwerk</i>	
St. Timpaan t.b.v. Ouderenwerk	n.t.b.
St. Ouderenwerk Bolsward	72.900,00
Woningcorporatie Elkien Heerenveen t.b.v. wooncentra	28.959,00
St. Vrienden van de Janke Tromphoeve Warns	32.197,00
Zorggroep Plantein Joure t.b.v. dienstencentrum Nij Claerbergen Koudum	34.825,00
Zorggroep Tellens t.b.v. dienstencentrum Waldrikhiem Workum	37.209,00
Zorggroep Tellens t.b.v. dagbesteding ouderen	n.t.b.

<i>Gehandicaptenzorg</i>	
St. Vormingswerk Sneek e.o.	1.500,00
St. Truck Toer Bolsward	517,00
St. Speel-o-theek Sneek	2.000,00
 <i>Openbare Geestelijke Gezondheidszorg</i>	
St. Timpaan t.b.v. Sociaal Team	n.t.b.
 <i>Huiselijk Geweld & Maatschappelijke Opvang</i>	
Fier Fryslân t.b.v. steunpunt huiselijk geweld (via gemeente L'warden)	n.t.b.
St. Limor (check Renee / Janneke Bakker)	n.t.b.
 <i>Maatschappelijk Werk</i>	
St. Timpaan t.b.v. Algemeen Maatschappelijk Werk, Sneek	n.t.b.
Stichting Aanzet	n.t.b.
St. Slachtofferhulp	16.950,00
 <i>Verslavingszorg</i>	
Verslavingszorg Noord Nederland voor o.a. inloopvoorziening Pand 6 Sneek	n.t.b.
 1. Werk, participatie en inkomen	
Vluchtelingenwerk Noord-Nederland	108.363,00
St. Leergeld Sneek e.o.	55.000,00
St. Urgente Noden (SUN) Leeuwarden	15.000,00
St. MOS / Wereldwinkel Sneek, inleenvergoeding	4.602,00
Galerie BAS Sneek, inleenvergoeding	4.677,00
 2. Jeugd en onderwijs	
St. Fultura Sneek	30.000,00
St. Timpaan t.b.v. jeugd- en jongerenwerk	n.t.b.
St. Timpaan t.b.v. preventieve opvoedingsondersteuning	n.t.b.
St. Timpaan t.b.v. naschoolse onderwijsactiviteiten, Sneek	n.t.b.
St. Timpaan t.b.v. schoolmaatschappelijk werk, basisscholen	n.t.b.
St. Timpaan t.b.v. schoolmaatschappelijk werk, voortgezet onderwijs	n.t.b.
 3. Sport, kunst en cultuur	
<i>Sport</i>	
St. Friese Elfsteden wandeltochten	3.000,00
Frysas, Heerenveen	20.000,00
Topsport Noord	10.000,00
SEOSS Sneek	266.571,00
St. KWS Sneek, organisatie Sneekweek	3.676,00
Optisport t.b.v. zwembad Vitaloo, Bolsward	248.003,00
Optisport t.b.v. zwembad It Rak, Sneek	870.003,00
Waterpark Mounewetter, Witmarsum	114.818,00
 <i>Kunst en cultuur</i>	
Cultureel Kwartier te Sneek, waaronder:	
a. Centrum v/d Kunsten (Atrium)	1.507.079,00

b. Centrum v/d Kunsten (Atrium), expressie gehandicapten	808,00
c. Centrum v/d Kunsten (Atrium), cultuurnetwerk	28.892,00
d. Theater & Poppodium	1.275.945,00
St. Lokale Media-instelling Súdwest-Fryslân	50.700,00
St. Mar en Fean (vh. Bibliotheken SWF), Bolsward	1.786.706,00
St. Mar en Fean (vh. Bibliotheken SWF), Bolsward t.b.v. strandbibliotheek	5.000,00
Federatie Muziek en Zangverenigingen SWF	6.635
St. Vrienden van Advendo korpsen, Sneek	15.000
<i>Culturele concerten/evenementen</i>	
St. Sneeker Zakenlieden Sneek, Út Sneek	3.000
St. Fryske Harlekijn, passieconcert Workum	1.800
St. Nijefurd concerten	2.700
St. Zeilvaartcollege Workum	2.250
Oratoriumvereniging Bolsward, passie- en najaarsconcert	425
St. Internationaal Shantyfestival, Workum	697
Theatergroep SULT	1.673
Internationaal folkloristisch dansfestival, Bolsward	5.000
Oranjecomité koningdag, Bolsward	2.150
Activiteitencommissie De Swel, Koudum	4.851
Ondernemersvereniging Woudsend, Friese Sleepbootdagen	1.000
<i>Culturele commissies</i>	
St. B.O.O.G., Bolsward	7.740
Stifting de Súdwester Koudum	6.464
Stichting cultureel nut Workum (incl. activiteiten vml. gemeente Wymbrits)	11.464
Kulturele Kommissie Hielpen	2.954
Stifting kulturele kommisje De Spylder, Warns	2.954
Activiteitencommissie Stavoren	2.954
Stichting Brij-Blues Workum	1.115
Nut Departement Makkum e.o.	1.500
Stichting Koepelconcerten Witmarsum	500
Gerben Rypma Stifting	500
<i>Cultuur overige</i>	
Draaiorgel Omke Romke, Bolsward	1.113
St. Literaire Activiteiten Sneek (LAS)	800
Ald Faers Erf Route (museale route vml. Wûnseradiel)	25.761,00
Stichting Ald Molkwar, bakkerswinkeltje	2.605,00
Toankamer 't Ponthuis	2.438,00
<i>Musea</i>	
Fries Scheepvaart Museum Sneek	324.453,00
St. Bolswards Historie beheer Oudheidskamer	3.071,00
Gysbert Japicxstichting Bolsward	5.564,00
Museum Kerkelijke Kunst Workum	2.605,00
Titus Brandsma Museum	2.605,00
Aldheidkundige Feriening Warkums Erfskip	5.202,00
Hidde Nijland Museum Hindeloopen	71.370,00
Nationaal Modelspoomuseum Sneek	32.734,00

4. Veiligheid, orde, handhaving en toezicht

n.v.t.

5. Ruimte, wonen, economische verscheidenheid, sleutelsectoren en gastheerschap

Recreatie en toerisme

Vereniging Toeristen Promotie SWF 72.000,00

Friese taal en –cultuur

Afûk, Leeuwarden 13.000,00

Bibliotheekservice Fryslân t.b.v. Tomke Project, Leeuwarden 3.900,00

Stifting It Fryske Boek (Kommisje Sprutsen boek), Leeuwarden 200,00

6. Wegen, water en groen

n.v.t.

7. Milieuzorg, energie en duurzame groei

Informatiecentrum Mar en Klif, Oudemirdum 38.000,00

BIJLAGE 4: BEVINDINGEN INTERACTIEVE SESSIE (onder leiding van senioronderzoeker van het Jonkers-Verwey instituut)

- In de koersnota is weinig aandacht voor het voorliggend veld. Veel aandacht voor 1ste en 2de lijns-professionals maar weinig aandacht voor potentieel tussen 0 en 1.
- In het voorliggend veld spelen de vrijwilligersorganisaties een belangrijke rol.
- Gemeente Zwolle heeft de rol van vrijwilligers goed gepositioneerd.
- Focus niet te snel of niet alleen op individuele burgers, gebruik schakelorganisaties: vergeet de georganiseerd vrijwilligerswerk, mantelzorgsteunpunten, vrijwilligerscentrale en brede overleggen niet.
- Schaal af naar vrijwilligersorganisaties; dus van de 2^e naar de 1^e en van de 1^e naar de 0^e lijn.
- Nederland telt 5 miljoen vrijwilligers. In de steden is dit 1 op 4. Op het platteland 1 op 3. Mensen doen vrijwilligerswerk omdat ze het leuk vinden: Gebruik die motivatie.
- De meeste vrijwilligers ‘zitten in de sport’. In de zorg zijn veel vrouwen actief, toch ook daar steeds meer mannen, vaak in vervoer en ondersteuning financiële administratie.
- 1 op 1 vrijwilligerswerk is populair: maatjeswerk (in onderwijs, in financiën, in opvoeding).
- Sportverenigingen zijn vaak ook voor activiteiten in andere domeinen enthousiast.
- Benut de netwerken die sport en bijvoorbeeld brandweer bieden.
- Zorg voor een vaste linking pin tussen formele en informele zorg.
- Het proces op gang brengen tussen formele en informele zorg gaat niet vanzelf: 3-trapsraket Vianen! Ontmoeting nodig, contact maken tussen organisaties van verschillende aard, gezamenlijk probleembesef, gezamenlijk naar oplossing zoeken.
- Gedwongen actief burgerschap werkt niet.
- Maak gebruik van netwerken/structuren die er liggen; sluit hier bij aan.
- Speel in op het enthousiasme van de inwoners en zoek het gemeenschappelijk belang.
- Vergeet bij de digitalisering de fysieke kant niet.
- Jongeren en ouderen benutten het digitale netwerk verschillend; denk hier aan.

- Versterken eigen kracht door gemeenten is vaak vooral gericht op individuele inwoners.
- Het is niet zinvol te investeren in de eigen kracht van inwoners als ze niet willen.
- Richt je vooral op het versterken van de sociale cohesie; ga mee met de kracht die al ontwikkeld is en neem individuen hier in mee?!
- Probeer vrijwilligersorganisaties te mobiliseren (zonnebloem, rode kruis, humanitas, ‘hulpdienstjes’).
- Humanitas biedt veel ondersteuning aan gezinnen. Humanitas heeft gemeenten hierover een brief gestuurd.
- Probeer bestaande netwerken uit te breiden.
- Denk out of de box: bij de brandweer zitten heel veel vrijwilligers (vormen hecht netwerk!)
- Kietel initiatieven met kleine subsidies onder het mom: als je iets van de burger wilt moet je daar ook wat voor teruggeven.
- Als een initiatief onverhoopt niet van de grond komt;, forceer dan niet.
- Zoek naar een goede match: bijvoorbeeld schuldhulpverlening. Er zijn mooie voorbeelden dat ouderen ouderen en jongeren jongeren ondersteunen.
- Maak zoveel mogelijk gebruik van enthousiaste sleutelfiguren; sluit aan bij ‘t enthousiasme.
- Regel per cluster ontmoetingen tussen en contactpersonen/sleutelfiguren op een bepaald gebied/op een bepaald lokaal probleem: naast professionals ook vertegenwoordigers vrijwilligersorganisaties uitnodigen.
- Snij thematiek aan die aansluit bij wat er leeft onder de inwoners.

- Er is een SCP-dorpenmonitor (mei 2013).

- In kleine(re) dorpen is de SES lager dan in grote(re) dorpen.
- In kleine dorpen zijn de mensen gemiddeld lager opgeleid en heerst meer armoede.
- In kleine dorpen floreert de sociale cohesie d.m.v. verenigingsleven; echter er is niet meer burenhulp dan in grote dorpen en steden.
- Er is geen verschil tussen dorpen en steden wat isolement van bewoners betreft.
- Wat het versterken van de sociale cohesie betreft is de aanpak in stad en platteland gelijk: ga in gesprek en betrek de 'locale stakeholders' er bij. Betrek altijd het verenigingsleven.
- In de stad voelen inwoners zich minder verbonden met de stad; betrek derhalve de omliggende dorpen er bij. Deze hebben belang bij de stad / de voorzieningen (onderwijs!).
- Kortom richt je m.b.t. de sociale cohesie op verenigingen, vrijwillige brandweer kerken, jeugdketen, ouderenbonden enzovoort.
- De kunst is om de vraag die er bij de inwoners leeft boven tafel te krijgen. Waar willen zij zich druk over maken. Dat weten de lokale stakeholders als het goed is, zij kunnen in eerste instantie fungeren als trustees die het gesprek aangaan met professionals
- Instrumenten: noppes-systeem, ruilsystemen (vraag en wederdienst).
- Rol van de gemeente: onder de aandacht brengen van instrumenten (nl.doet). Het veld bij elkaar brengen: ontmoeting tussen organisaties organiseren rond lokaal probleem. Aansturen op gezamenlijk oplossing.
- Rol van trustees: kunnen actieve burgers als trustees fungeren (informele vertegenwoordigers waarin medebewoners vertrouwen stellen).
- Het volstaat wanneer een relatief kleine groep van bewoners samen met professionals de problemen benoemt en aan de slag gaat.
- Niet elk (burger)initiatief is even waardevol; hangt af van het doel dat je wilt bereiken.

BIJLAGE 5: LITERATUURLIJST

In het oog van de orkaan: praktijk en theorie van transitiekunde.

Hoofdstuk 3 blz. 29: zorgen voor morgen.

Hoofdstuk 9 blz. 169: de regio aan zet.

Hoofdstuk 9 blz. 191: Friesland.

Een beroep op de burger: minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid?

Hoofdstuk 7 blz. 140: zorg.

Hoofdstuk 12 blz. 254-255: 4 onderzoeksvragen.

Hoofdstuk 12 blz. 312: wat willen en kunnen burgers.

Ik ben boos; de onbeholpen samenleving: burgerschap aan het begin van de 21^e eeuw.

Hoofdstuk 4 blz. 51: burgerschap voor burgers verklaard.

Als meedoen pijn doet; affectief burgerschap in de wijk.

Betreft onderzoek in achterstandswijken en inzichten over burgerschap.

Participatie en vertegenwoordiging; burgers als trustees.

Kunnen actieve burgers als trustees worden gezien: informele vertegenwoordigers waarin medebewoners vertrouwen stellen.

Hoofdstuk 9 blz. 107: conclusies. De studie relateert democratische principes als 'iedereen moet meedoen' en 'iedereen moet een gelijke stem hebben'. Het volstaat wanneer een relatief kleine groep van bewoners samen met professionals de problemen benoemt en aan de slag gaat.

Boer, de N. & Lans, J. van der. (2011). *Burgerkracht. De toekomst van sociaal werk in Nederland*. Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

http://www.adviesorgaan-rmo.nl/Publicaties/Essays/Burgerkracht_De_toekomst_van_het_sociaal_werk_in_Nederland_april_2011

Boutellier, J.C.J (2007). *Nodale orde. Veiligheid en burgerschap in een netwerksamenleving*. Amsterdam: Vrije Universiteit.

Boutellier, J.C.J. (2011) *De improvisatiemaatschappij: over de sociale ordening van een onbegrensde wereld*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

De Doe-Democratie. Kabinetsnota ter stimulering van een vitale samenleving (2013) Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/publicaties/2013/07/09/kabinetsnota-doe-democratie.html>

Heijden, J. van der, Dam, R.I. van, Noortwijk, R. van, Salverda, I.E., Zanten, I. van. (2011). *Van Doe-het-zelf naar Doe-het-samen Maatschappij Experimenteren met burgerinitiatief*. Den Haag: Cluster Democratie en Burgerschap, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hooghiemstra, E. (2013). De kracht van het alledaagse, terug naar de logica van het gezin. Lectorale rede Erna Hooghiemstra, vrijdag 19 april, Avans Hogeschool.

Hurenkamp, M. & E. Tonkens (2011). *De onbeholpen samenleving*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Huygen, A., Marissing, E. van & Boutellier, H. (2012). *Conditie voor zelforganisatie*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Wmo Kennis Cahier 18.

Janssen & Herder (2012) *Hoe kunnen gemeenten de zelfredzaamheid van burgers bevorderen?* Utrecht: CCV.

http://www.hetccv.nl/binaries/content/assets/ccv/dossiers/wijkveiligheid/zelfredzaamheid/literatuuronderzoek_zelfredzaamheid.pdf

Klein, M. van der, Stavenuiter, M. & Smits van Waesberghe, E. (2013). *Het begint bij de burger. Dilemma's van gemeenten bij initiatieven van burgers in zorg en welzijn*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/8856_Het-begint-bij-de-burger.pdf

Mulder, K. (2011). *Een zootje ongeregeld. Prestaties verbeteren zonder subsidie of contract*. KEI Kenniscentrum stedelijke vernieuwing.

http://nicis.platform31.nl/Wat_doen_wij/Verspreiding/Docbank/Welzijn_Integratie/Welzijn/Welzijn_Algemeen/%E2%80%9CEen_zootje_ongeregeld%E2%80%9D

Putters, K., et al. (2010). *Governance of local care & social service. An evaluation of the implementation of the Wmo in the Netherlands*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Rob (2012). *Loslaten in vertrouwen. Naar een nieuwe verhouding tussen overheid, markt en samenleving*. Den Haag: Raad voor het openbaar bestuur.

http://www.rob-rfv.nl/rob/publicaties_rob/publicatie_rob/184/Loslaten+in+vertrouwen

Rotmans, Jan (2012). *In het oog van de orkaan. Nederland in transitie*. Uitgeverij Aeneas.

<http://www.yindo.nl/yindoreader.aspx?book=9789461040268>

Stokkom, B. van, M. Becker & T. Eikenaar (2011). *Participatie en vertegenwoordiging; Burgers als trustees*. Amsterdam: AUP.

Tonkens, E. (2013) *Als meedoen pijn doet. Affectief burgerschap in de wijk*. Uitgeverij Van Genneep.

<http://eigenkrachtontkracht.nl/boeken/>

Veldheer, V., Jonker, Jedid-Jah, Noije, L. van & Vrooman, C. (2012), *Een beroep op de burger. Minder verzorgingsstaat, meer verantwoordelijkheid?* Den Haag: SCP.

Vereniging van Nederlandse gemeenten (2012). *Bouwen op de kracht van burgers. Naar een krachtige en samenhangende aanpak op het sociale domein*. Den Haag: VNG.

<https://www.vng.nl/onderwerpenindex/decentralisaties-sociaal-domein/participatiewet/brieven/bouwen-op-de-kracht-van-burgers>

Wrr (2012). *Vertrouwen in de burgers*, WRR rapport nr. 88. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Wijdeven, Ted van de (2012). *Doe-democratie. Over actief burgerschap in de stadswijken*. Proefschrift Tilburg University. Delft: Eburon.

BIJLAGE 6: WEBSITES (IS EEN GROEIMODEL)

<http://www.eindhoven.nl/gemeente/beleid/wijeindhoven.htm>

<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/democratie-en-burgerschap/van-burgerparticipatie-naar-overheidsparticipatie/maatschappelijke-initiatieven-ondersteunen>

In actie met burgers! :

<http://www.vng.nl/onderwerpenindex/bestuur/burgerparticipatie>

<http://www.movisie.nl/>

trefwoorden sociale cohesie en eigen kracht

<http://alexandermeijer.eu/9-tips-om-de-eigen-kracht-van-de-samenleving-te-vergroten-en-te-behouden/>

<http://www.wmotogo.nl/261/hoekanik-sociale-cohesie-bevorderen/>

Kennisdossier 5: Zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid

<http://www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/omgeving/leefomgeving/sociale-cohesie/wat-is-sociale-cohesie/>

<http://www.adviesorgaan-rmo.nl/publicaties/burgerkracht-de-toekomst-van-het-sociaal-werk-in-Nederland-april-2011>

De doe-democratie kabinetsnota ter stimulering van een vitale samenleving

Het begint bij de burger <http://www.verweij-jonker.nl/doc/participatie/8856> Het begint bij de burger

www.vng.nl/burgerparticipatie

<http://www.robrfv.nl/publicatie/rob/184/loslaten-in-vertouwen>

Hooghiemstra, E. (2013). *De kracht van het alledaagse, terug naar logica van het gezin*. Lectorale rede Erna Hooghiemstra, vrijdag 19 april, Avans Hogeschool.

Janssen & Herder (2012) *Hoe kunnen gemeenten de zelfredzaamheid van burgers bevorderen?* Utrecht: CCV.

http://www.hetccv.nl/binaries/content/asstes/ccv/dossiers/wijkveiligheid/zelfredzaamheid/literatuuronderzoek_zelfredzaamheid.pdf

Putters, K. et al. (2010). *Governance of local care & social service. An evaluation of the implementation of the Wmo in the Netherlands*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Stokkum, B. van, M. Becker & T. Eikenaar (2011). *Participatie en vertegenwoordiging; Burgers als trustees*. Amsterdam: AUP

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2012). *Bouwen op de kracht van burgers. Naar een krachtige en samenhangende aanpak op het sociale domein*. Den Haag: VNG

<https://www.vng.nl/onderwerpenindex/decentralisaties-sociaal-domein/participatiewet/brieven/bouwen-op-de-kracht-van-burgers>

<http://www.eindhoven.nl/gemeente/beleid/wijeindhoven.htm>

<http://www.movisie.nl>